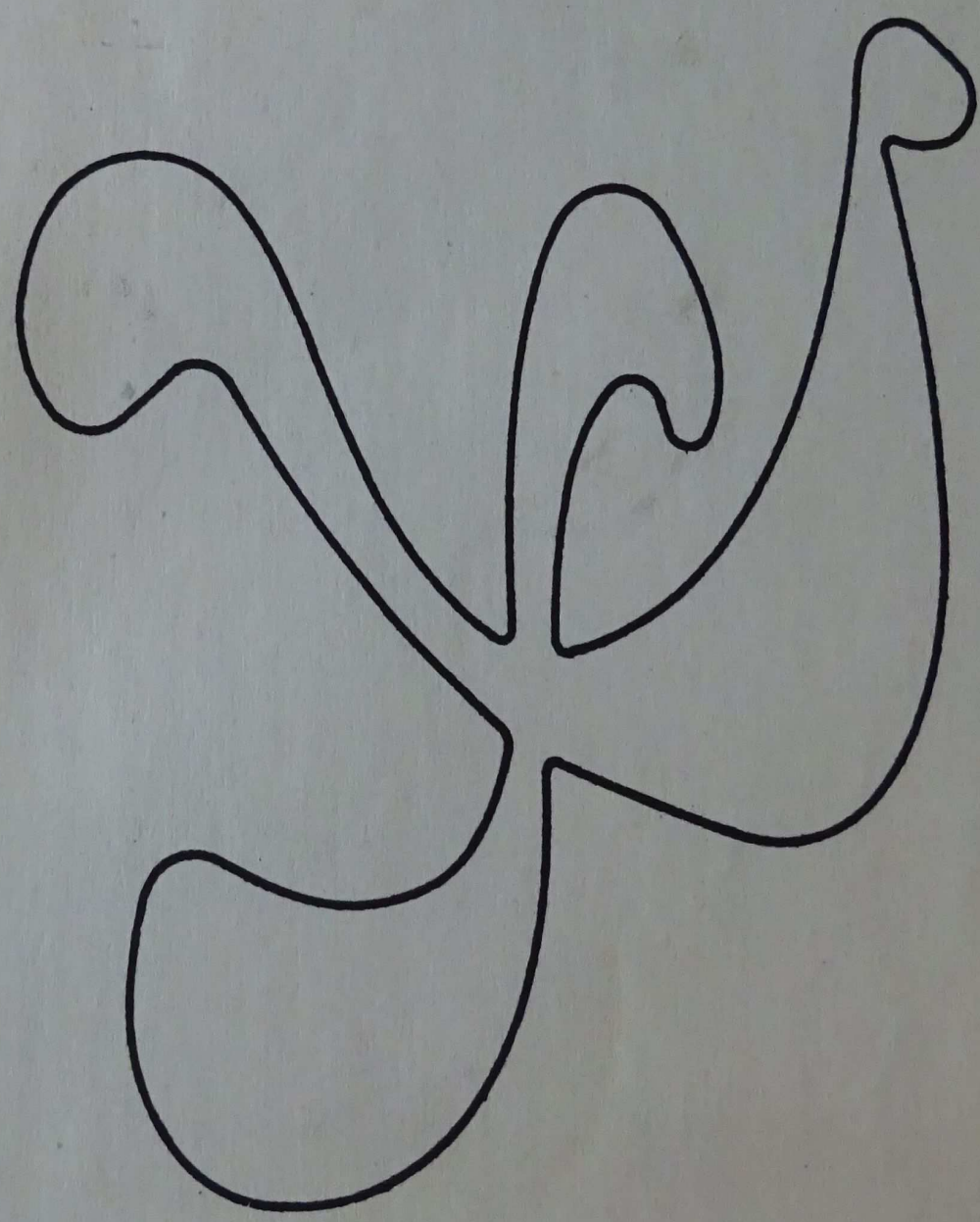

ro. 10, č. 34, rok 79

darova vaeba
STATNÍ VĚDECKÁ KNĚHOVNA
Č. 74, D. O, S. níčni 12

PSYCHOLOG

V ČESKOSLOVENSKU

ORGÁN ČSPS
SPS

ROČNÍK 10.
1979
ČÍSLO 3

STÁTNÍ VĚDECKÁ
P
KNIHOVNA BRNO

O B S A H

str.

Úvodné slovo k novému funkčnému obdobiu v ČSPS a SPS - D.Kováč	5
I. ČLÁNKY	
K 50-ročnému jubileu psychológie v Slovenskej so- cialistickej republike - J.Koščo.	7
Postavenie a úlohy psychodiagnostiky v našej socialistickej spoločenskej praxi - V.Černý	18
Ako ísť vedecky na talenty pre vedu? - M.Musil.	24
Psychológia športu - druhý alebo tretí pád? - E.Komárik	32
Motivácia voľby povolania u vietnamských študentov - Nguyen Ngoc Bich.	36
Kalkulátory a ich použitie v psychológii - L.Arbet	40
II. ZO ŽIVOTA SPOLOČNOSTÍ...	
Ohlédnutí za VIII.psychologickými dny - S.Fraňková	52
Informácia o V.zjazde Slovenskej psychologickéj spoločnosti pri SAV - I.Ruisel.	55
Rámcový plán Československej psychologickéj spo- ločnosti pri ČSAV a Slovenskej psychologickéj spoločnosti pri SAV - D.Kováč	65
Akčný plán Československej psychologickéj spoloč- nosti pri ČSAV na rok 1979.	71
Akčný plán Slovenskej psychologickéj spoločnosti pri SAV na rok 1979	75
Návrh koncepcie psychológie práce a štatút psychológa práce - I.Markovič.	79
III. Z NAŠICH PRACOVÍSK	
15 let Psychologické laboratoře ČSAV v Brně - V.Chmelař, O.Kolaříková, J.Viewegh.	101
Historie, současnost a perspektivy práce Pedago- gicko-psychologické poradny města Brna - R.Kohou- tek	110

	str.
IV. TRIBÚNA - NÁZOROV, DISKUSIÍ, KRITÍK	
K niektorým naliehavým problémom súčasnej klinickej psychológie - Š.Bednárík	137
V. PERSONÁLIE - JUBILEÁ	
K päťdesiatke PhDr.Damiána Kováča, DrSc.	143
K šesťdesiatke docenta PhDr.Jána Hvozdíka, DrSc.	145
Životné jubileum PhDr.Evy Rybárovej, CSc.	147
NOVÍ ČLENOVIA SPS	149
VI. KONGRESY, KONFERENCIE, SEMINÁRE	161

ÚVODNÉ SLOVO K NOVÉMU FUNKČNÉMU OBDOBÍU V ČSPS A SPS

Spočiatku som sa domnieval, že všetko, čo je v tejto súvislosti dôležité sprístupniť psychológom v Československu, je zahrnuté v troch dokumentoch, ktoré sa tu zverejňujú: v rámcovom programe spoločností, v pláne činnosti ČSPS a SPS na rok 1979. Stačí preto oboznámiť sa s nimi. Dodáť sa žiada len to, že tieto dokumenty boli kolektívne zodpovedne posúdené a že príslušní kolegovia iniciatívne a angažovane prevzali na seba plnenie jednotlivých úloh. Čo teda ešte treba pre úvodné slovo?!

Samozrejme, predovšetkým aspoň verbálne vyporiadanie sa s domnienkou, že vytýčené strategické ciele a úlohy dlhodobejšieho charakteru vyjadrujú nielen objektívne potreby našej spoločnosti ale aj subjektívne želania našich psychológov. Ak je to naozaj tak, potom možno počítať s niekoľkonásobnou realizačnou kapacitou. Táto hypotetická skutočnosť ma súčasne odrádza produkovať tu také či onaké výzvy na spoluprácu. Ide predsa o prácu pre nás všetkých.

Jednako sa žiada upozorniť, že iniciatívnym návrhom na ďalšie úlohy sú rokovania výborov našich psychologických spoločností otvorené. Napokon netreba o všetkom rokovať. Často sa veci pohnú želateľným smerom, ak sa na problémy verejne upozorní. A tu pripomíname všetkým našim psychológom využiť právo člena ČSPS a SPS prezentovať sa v našom spoločnom nielen publikačnom ale aj organizačnom mieste, ktorým je "Psychológ v Československu".

Bez zveličovania, skôr s istou obavou vyjadrujem nádej, že práve tento náš časopis bude citlivým ukazovateľom nášho umu i sily zameranej na blaho človeka a našej spoločnosti.

Damian K o v á č
predseda ČSPS a SPS

I. Č L Á N K Y

- 7 -

K 50-ROČNÉMU JUBILEU PSYCHOLÓGIE V SLOVENSKEJ
SOCIALISTICKEJ REPUBLIKE x/

Jozef Koščo

Psychologický ústav FF Univerzity Komenského v Bratislave

Keď vychádzame z predpokladu, že v určitom prostredí možným a dôležitým kritériom prechodu psychológie do novej fázy vývoja sú jej inštitucionalizácia, profesionalizácia, rozvoj teórie a praxe na nových metodologických základoch, pôsobenie psychológie ako vedy v celkovom kultúrnosociálnom kontexte, vtedy roky 1928/1929 môžeme považovať za jeden z určujúcich medzníkov zrodu novej psychológie na Slovensku. Spája sa so založením Psychotechnického ústavu a Ústrednou poradňou povolání pre Slovensko ako jednotnej inštitúcie. Vzniká v podmienkach buržoáznej I. ČSR a prostriedkami vtedajšej psychologickéj vedy má riešiť úlohy a situácie, ktoré v nej vystupujú do popredia ako naliehavé. Takýto vývoj psychológie je vo svojej podstate rozporný. Má svoje racionálne, progresívne jadro, ale treba ho posudzovať aj v širších historickospoločenských a ideologických súvislostiach, aké funkcie zohrával v podmienkach kapitalistickej spoločnosti ČSR. A tu vieme, že je na mieste principiálne kritický a diferencovaný prístup k problému.

x/ Poznámka: Stat' je upravenou časťou prvého autora referátu Jozef Koščo - Damián Kováč "50 rokov psychologie na Slovensku - východiská, skúsenosti a výsledky v podmienkach socialistickej spoločnosti", pripraveného pre plenárne zasadnutie V.zjazdu Slovenskej psychologickéj spoločnosti - Starý Smokovec - Poprad, 31.10. - 4.11.1978.

Vieme, že i keď spoločenskoideové a vedecké východiská psychotechniky na Slovensku boli limitované a poznačené podmienkami doby a prostredia, počínajúc zakladateľom ústavu Prof. Dr. J. Stavělom /1932, 1934/ psychotechnika sa u nás viacmenej chápala v jej pôvodnom münsterbergovskom, širšom, spoločenskokultúrnom zmysle ako využívanie poznatkov a metód psychológie vo všetkých oblastiach a odboroch spoločenskej praxe /ekonomiky, pri voľbe povolania, na pomoc škole, rodinnej výchove, v zdravotníctve a pod./, všade, kde môže mať "pozitívnu cenu a úžitok". U nás sa to prejavilo v kritickom postoji k úzkemu chápaniu psychotechniky len ako "techniky" poznávania, "merania" a posudzovania duševného založenia ľudí, ale i v odmietaní "otrockého napodobovania nemeckého vzoru" poradenstva, napojeného na úrady - sprostredkovateľne - práce, bez zohľadnenia širších sociálnych súvislostí poradenskej činnosti a pod. Prekonávať čiste prakticistické, rutinné tendencie novej psychologickéj praxe u nás v rámci inštitucionalizovanej "psychotechniky" podporovalo súbežné zameranie prvých jej predstaviteľov na psychologickú vedu ako otvorený celok, na rozpracovávanie všeobecných teoretických i špeciálnych psychologických a pedagogickopsychologických problémov, čo dávalo aj praktickej práci širší i trpezivejší pohľad na riešené otázky v psychotechnickej a poradenskej praxi. Prejavovala sa však pritom nesporná poplatnosť ideám a interpretačným modelom buržoáznej vedy, i podmienkam a ideológii kapitalistickej spoločnosti. Dochádza pritom však aj k progresívnym konfrontáciám. Kriticky sa vystupuje proti "módnym vlnám" /napr. hlbinnopsychologických škôl, ich metodológii/ a preferuje sa teoreticky podložený empirizmus. Zložitým a rozporným vývojom prešla psychológia u nás aj v posledných dvoch etapách kapitalistickej triednej spoločnosti na Slovensku, v rokoch II. svetovej vojny a po nej, v podmienkach obnove-nej ČSR, v prechodnom a prípravnom období na ceste k socializmu. Poznačené sú prehrami i výhrami, kvantitatívnym

i kvalitatívnym rozvojom a nástupom novej generácie, ktorá už od rokov vojny orientuje sa na socializmus, marxizmus, viacerí z jej predstaviteľov patria k ľavicí, a v ľudovo-demokratickom Československu angažovane sa pridávajú na stranu progresu, aktívne participuje na riešení aktuálnych úloh spoločnosti, i v presadzovaní jej perspektívnych cieľov. Zreteľne sa to odráža aj v teoretickovýskumných prácach tohto obdobia, i keď programový prechod na pozície marxizmu sa odohral v podstate až po revolučnom februári 1948, v priebehu ďalšieho desaťročia. Je však nesporným faktom, že až od tých čias /od prechodu do budovania rozvinutej socialistickej spoločnosti/ môžeme hovoriť o plnom rozvoji systému psychologických vied a novej psychologickéj praxi na Slovensku. Podrobnejšie sa týmto vývojom budeme zaoberať pri inej príležitosti. Vcelku však treba mať stále na zreteli a konkrétne historicky zhodnocovať, akú funkciu zohrali uvedené trendy a etapy vývoja psychológie v našom živote a ako sa zaraďujú do širšieho rámca vývoja psychologickéj vedy. Ide tu totiž o minulosť, tradície našej psychológie v kontínuu života nášho spoločenstva. Prežívajú i dozrievajú v ňom, ba mnohé z nich podnes sú v našej atmosfére i v základnom fonde psychológie u nás.

Opätovne - ale hlbšie, diferencovanejšie a zrelšie - vracaať sa k minulosti psychológie u nás nabádajú aj novšie hodnotenia historického vývoja teórie a praxe psychológie v iných socialistických krajinách, menovite v ZSSR. Bez toho, aby poľavovali v principiálnosti, prekonávajú a korigujú niektoré jednostrannosti minulých kritik "psychotechniky" a aplikácie psychológie v praxi, obohacujú myslenie a fondy skúsenosti v nej. Ukazuje sa totiž, že aj v našom odbore sme často príliš prezentistickí. Slabá je v nás - v našom myslení historická dimenzia a správne využitie dialektiky. Keď vychádzame z takýchto hľadísk, v našej disciplíne a jej rozvoji na Slovensku sú nesporné disproporcie, nerozvinutosť a nedostatok jednoty osobného a historického

povedomia individuálnej a sociálnej pamäti.

Podobné úvahy môžu osvetliť ale nie ospravedlniť fakt, že dnes už päťdesiatročnica slovenskej psychológie v povedomí našej psychologickéj obce nie je nejako osobitne registrovaná. Niet náznakov, že by ju tento fakt nejako zvlášť vzrušoval alebo aktivizoval. Skôr cítiť určitú ľahostajnosť, i absenciu precítienia významových dimenzií tohto historického faktu, že už naozaj môžeme a máme hovoriť o vlastných dejinách, že psychologia a psychológovia sa už aj u nás stávajú objektom historiografie, predmetom systematického štúdia a kritického posúdenia jednotlivých stránok i celku našej práce. Je to závažná i záväzná úloha, dôležitá pre rozvíjanie dialektiky kontínua minulosti - prítomnosti - budúcnosti psychológie u nás, i v nás. Zasluguje si, aby sme jej venovali aspoň toľko srdečnej a angažovanej pozornosti, akú právom venujeme jednotlivým jubilujúcim pracovníkom, ktorí jej zasvätili časť svojho osobného života.

V ďalšom venujeme pozornosť niektorým aspektom nášho problému.

Historický prístup a dejiny vedy v rozvoji teórie, aplikácie, organizácie a profesionalizácie vedy

V súčasnosti sme svedkami radikálnych zmien v chápaní miesta a funkcie dejín vedy v systéme vedy a v rozvoji takéhoto systému. Možno sa o tom presvedčiť aj v najnovších publikáciách a učebniciach histórie psychológie /Jaroševskij, Sexton - Myszhk, Kantor, Pongratz a ďalší/, ale i v prácach o teórii "Vedy" /vedy o vede/. Podľa týchto autorov dejiny nepopisujú už iba fakty, idey, teórie, psychologické školy a smery, vnútorné a vonkajšie podmienky vzniku a vývoja disciplíny. Ica organickou a neodmysliteľnou súčasťou su i kapitoly o narastajúcej participácii praxe, profesie, organizácie a inštitucionalizácie psychológie na dotváraní charakteru modernej /súdobej/ vedeckej psychológie ako systému.

Historiografia prestáva byť "mŕtvou" skutočnosťou,

prestáva byť iba "oprašovateľom" a prejavom povinnej úcty k minulosti, akoby táto bola spojená s konkrétnou prítomnosťou a jej úlohami iba tenučkou niťou reality. Prekonaným sa ukazuje byť aj pohrdlivý, prehliadajúci vzťah jednostranne pozitivisticky, úzko empiricko-experimentálne a prezentisticky orientovanej vedy k dejinám vedného odboru, s ich nedialektickými predstavami o pravde - omyle vo vývoji vedy, s jej odvrhovaním minulého ako už nepravdivého atp.

Úskalia podobných prístupov k histórii vedy sa usilujú riešiť aj rôzne dnes už početné teórie a koncepcie zákonitého vývoja vedy - vied ako veľmi zložitých celkov /ako napr. idealistická teória mentalizmu i Bohrov "princíp korešpondencie" vo vývoji vedy a vied; Boringov a Kantorov prezentizmus, teória antikvarizmu, ďalej kataklyzmatiké, katastrofické, naratívne, konštruktivistické, kumulatívne, formálnologické, indukčnologicke, hypoteticko-deduktívne koncepcie modelov vývoja vedy, vychádzajúce z Carnapa, Sartona, ale - zotrvačnosťou - ešte i z Comta, z idealistických interpretácií a pozícií filozofie Hegela, Schopenhauera a Ď./.

V súčasnosti v spojitosti s vývojom štruktúry vedy a vedeckých revolúcií najčastejšie sa spomína teória Američana Thomasa S. Kuhna /The Structure of Scientific Revolutions, druhé vyd., Chicago, 1970/. Je blízka dialektickému chápaniu týchto procesov. To, čo T.S.Kuhn nazýva "historiografickou revolúciou vedy", kladie nové druhy otázok, rozpracováva nové dimenzie a nové riešenia problémov histórie i vo vzťahu k súčasnej vede a k súčasnej histórii vied, ako sa rozvíjajú, ako, kedy a prečo dochádza v nich k revolučným zmenám.

I keď vývojová myšlienka /historizmu - historicity - historického času/ je už vyše 100 - 150 rokov stará, a možno povedať, že je všeobecne prijatá, predsa nie sú uspokojivo vysvetlené procesy pohybu, zmien, súvislosti na jednej

strane medzi premenami v čase /genetickým aspektom/ a na strane druhej zmenami v celostnom útvare javov /štruktúrnym aspektom/. Spojenie a vedeckú interpretáciu momentov genetického a štruktúrneho, ale i logického a historického, analytického a syntetického prináša marxistická dialektika.

Dialektický historizmus v súčasnej historiografii vied

Marxistické chápanie "princípu historizmu" rozširuje a prehĺbuje i chápanie dejín vedy.

Proces vývoja - objavenie nového faktu, novej idey, teórie chápe nielen ako prekonanie a nahradenie jedného druhým, zavrhnutie minulého, staršieho ako "už" mŕtvych, odumierajúcich, v súčasnosti nepravdivých a pre budúcnosť už nepotrebných a bezpredmetných skutočností. Metodológia dialektického a historického materializmu vysvetľuje vonkajšie faktory histórie vzniku, vývoja, fungovania celku - v našom prípade systému psychológie - v spojitosti s premenami a štruktúrou jeho vnútorného vývoja. Marxistická dialektika konštatuje, že v historickej kontinuite nové nepredstavuje totálny zánik a popretie starého, ale skôr jeho kritické prehodnotenie z hľadiska nových faktov a zaradenia do genetickej štruktúry rozvoja poznania. Staré v nejakej podobe ostáva v stavive štruktúry a poznania nového ako moment vývoja myšlienky. Aj komplexné teórie dejín vedného odboru treba chápať ako historicky sa vyvíjajúci a vo vnútri sa rozčleňujúci, diferencujúci systém. Je známe, že mnohé staršie verifikované teórie aj keď sú vývojom prekonané, nestrácajú na svojom význame, udržiavajú si svoje miesto a funkciu i v novom a to aj ako limitovaný prípad nových teórií, ktoré komplexnejšie vysvetľujú príslušné javy.

Dialektické chápanie princípu historizmu dáva nové podnety i ku skúmaniu úloh dejín vedy. Obohacuje vedný odbor

o nové dimenzie v celku i jednotlivostiach, umožňuje ho poznávať ako historicky sa vyvíjajúci systém. Vzhľadom na charakter predmetu psychológie aj tu platí, že vysvetľovanie javu a pochopenie jeho zákonitostí predpokladá objasniť jav nielen v jeho aktuálnej podobe, ale aj ako vznikajúci, vyvíjal sa v minulosti a predvídať ako sa črtajú obrysy budúceho pohybu javu v predpokladanej budúcnosti.

Uvedené má ďalekosiahle dôsledky i pre metodológiu psychológie a metodologické myslenie psychológov. V psychologických výskumoch totiž logický /štruktúrny/ a historický aspekt sú doteraz od seba spravidla oddeľované, berú sa ako nezávislé a nie sú prijímané a prepracovávané ako zásadný postulát práce. Uplatňovať princíp historického času je potrebné nielen v skúmaní vývojových zmien javov v ontogenéze, ale aj pri skúmaní histórie vývoja komplexných systémov, akými sú aj vedné odbory. Tento trend - prenikanie dialektického myslenia - je evidentný aj v súčasnej teórii a historiografii vied na západe. Požaduje sa /pozri napr. E.Oeser: Wissenschaft und Information, 1976/, aby poznávanie a plánovanie empiricko-experimentálnych výskumných i teoretických programov vo vedách zahrňovali a spájali výskum logickej štruktúry a historickej dynamiky javov. Musíme objasňovať funkčné súvislosti medzi oboma prístupmi. Realizácia dialekticky chápaného princípu historizmu posúva teda postavenie dejín vedného odboru z pozície registrátora, komentátora do centra jeho diania a zo špecifických hľadísk aj do úlohy aktívneho participanta na jej rozvíjaní i profilovaní.

Národné a svetové v dejinnom rozvoji a historiografii vedného odboru

Úspešný rozvoj dejín nášho odboru a naplnenie jeho predmetu novými efektívnymi funkciami vyžaduje pozastaviť sa nad otázkami národného a svetového v dejinách vedy a to aj pri nastoľovaní otázky jubilea - dejín novej psychológie na Slovensku, či slovenskej psychológie, ako súčasť kul-

túrneho povedomia, lebo zasahuje do mnohých oblastí života nášho národného spoločenstva.

Národné a svetové sa vo vede nevylučuje, ale naopak, podmieňuje sa. K svetovému sa aj vo vede ide cez národné. Veda ako forma spoločenského vedomia sa "robí" - pestuje a produkuje v konkrétnych historicko-spoločenských podmienkach štátov, národov, regionálnych oblastí, inštitúcií, v podmienkach rôznych foriem deľby práce, v rôznych spoločenských zoskupeniach a pod. Vytvára sa v zložitých vzťahoch a konfrontáciách všeobecného /svetového/, zvláštneho a jednotlivého. Dialektický charakter tohto vzťahu V.I.Lenin vyjadril takto: "... jednotlivé nemôže existovať ináč ako v tej súvislosti, ktorá privádza k všeobecnému". A naopak "všeobecné jestvuje len v jednotlivom, prostredníctvom jednotlivého".

Tzv. "národná" veda sa rozvíja k svetovosti nie tým, že kozmopoliticky a neorganicky preberá a konzumuje medzinárodné - svetové, ale, že tvorivo vyjadruje a rozvíja všeobecné cez svoje špecifické podmienky, potreby a ciele. Vnáša svoj špecifický vklad do medzinárodného. Len takto charakterizované národné centrá vedeckej práce stávajú sa nielen známymi, ale - obrazne povedané - niekedy priam uzlinami nervového systému svetovej vedy. Sovietsky spisovateľ Fadejev po II. svetovej vojne na otázku niektorých našich literátov, na koho sa vo svojej práci majú orientovať, odpovedá spôsobom, ktorý má širší symbolický význam: "orientuje sa predovšetkým na seba". Až za tým /po dosiahnutí zrelosti osobnej, zrelosti vedeckého či národného spoločenstva/ nasleduje zrelé a produktívne partnerstvo v širších internacionálnych kontextoch. Zdôrazňovanie národného, regionálneho či inštitucionálneho rámca vedy, špecifiky riešenia jej parciálnych úloh, neznamená teda izolovanú "národnú vedu", ani propagovanie obmedzeného regionalizmu, provincionálnu či inštitucionálnu izolovanosť vedy. Zdôrazňovanie národného, štátneho, regionálneho, ale aj autentič-

nosti inštitucionálneho zvyrazňuje i odmietanie kozmopolitickej vedy, nezakotvenej do konkrétneho spoločenského rámca, obchádzajúcej potreby a úlohy svojho prostredia i povinnosti intenzívnej prebojovávajúcej participácie na jeho živote. Kozmopolitizmus vo vede podceňuje vlastné tradície, domáce snahy, nepodporuje ich rast, nesprávne prepája "na fyziológiu cudzích organizmov", deštruktívne pôsobí vo vlastných radoch, vyznačuje sa servilizmom i stratou vlastnej identity. Narúša zdravé partnerstvo vo vzťahoch.

Ako príklad môžeme tu uviesť politiku rozvoja vedy v ZSSR. Má internacionálny charakter, sleduje všeľudské humánne ciele, ale systematicky sa orientuje na kritické zhodnocovanie duchovných zdrojov i tradícií kultúr všetkých svojich národov. Národné orientuje na internacionálne a internacionálnym obohacuje, pozdvihuje národné.

Historický prístup a rozvoj foriem generačnej tímovej spolupráce

Uplatňovanie princípu historizmu ako aj novšie chápanie funkcie dejín vednej disciplíny naznačujú možnosti cieľavedomejšieho rozvoja novej formy práce vo vedách, ktorú označujeme ako generačnú tímovú spoluprácu. Je zameraná na udržiavanie aktívnej pracovnej generačnej kontinuity vo vede, pri kultivácii určitých problémových oblastí a ich riešení ako dlhodobých úloh teórie, aplikácie i organizácie. Takýto spôsob práce utvára potrebnú sociálnu, intelektuálnu i vedecky aktívnu klímu v prostredí. Stimuluje tvorivú cirkuláciu ideí a činov v spoločenskom organizme. Generačná tímová kontinuita a spolupráca vo vede je spravidla viacrozmerná. To nie je len nejaké jednoduché preberanie štafety úloh, ale bezpodmienečne aj tvorivé konfrontácie, boj o poznanie, vytvára tradície zdravej kritičnosti špecializovaných škôl, smerov, nebojí sa návratov k príspevkom, ktoré obstáli v skúške času, preukázali svoju podnetnosť, životnosť a pomáhajú dotvárať teóriu a aplikáciu vo vede.

V uplynulom polstoročí aj u nás na rôznych výskumných i praktických psychologických pracoviskách sa nazhromaždilo množstvo faktov a výsledkov, práca dozrela v idely, teórie, koncepcie, programy a diela. Pričasto sa však konzervujú ako "umŕtvená práca", umŕtvený, ďalej sa nerozvíjajúci a nevyužívaný kapitál. To znamená, že vykonaná práca nemá náležitú intenzívnu, efektívnu, kriticky overovanú a prehodnocovanú cirkuláciu v užšom odbornom i širšom spoločenskom prostredí. Chodíme popri sebe, ale v odbore navzájom nereagujeme na seba, alebo len sporadicky. Temer vyhynuli tvorivé kolektívne diskusie a polemiky. Často len komentujeme, paberujeme v domácej i svetovej produkcii. A keď aj preberáme od seba, nemá to charakter a plodnosť kongeniality, aktivizácie, dialógu a spoločného vyladovania mozgov akoby na určité vlnové dĺžky, na tvorivé obohacovanie myšlienok, ich riešenie, realizáciu a ďalšie košatenie v praxi. Horšie je, že sa takéto súvislosti občas zastierajú, alebo sa uvádzajú len ako okrajové ilustrácie, i keď závislosti sú očividné. Namiesto spoločnej tvorivej hry podľa pravidiel, podáva sa neoriginálny individualistický odvar, i keď v kozmetickú úpravu, konspekty a pod. Tým sa však nenavodzuje tvorivá duchovná atmosféra a interakcia, tímová spolupráca historického a aktuálneho vedného fondu v prostredí, i keď taká aktívna klíma je nevyhnutne potrebná pre vyzrievanie, dotváranie osobností pracovníkov vo vede, profiláciu jej pracovísk, štýl ich vnútorného života a stimulujúci spoločenský rámec.

Na záver

V našom príspevku chceli sme pripomenúť významné výročie - päťdesiatročnicu psychológie na Slovensku. Nastolili sme niekoľko myšlienok o novom chápaní funkcie histórie psychologickéj vedy a historického prístupu v psychológii, ako aj ich význame pre rozvoj práce v oblasti teórie, aplikácie i profesionálnej a inštitucionálnej orga-

nizácie psychologického života u nás. Sú to otvorené otázky, ktoré čakajú na širšie kolektívne posúdenie, syntetické spracovanie, lebo spoluvytvárajú existenčnú platformu disciplíny a jej predstaviteľov v našich slovenských i československých podmienkach.

PSYCHOLÓGIA ŠPORTU - DRUHÝ ALEBO TRETÍ PÁD ?

Emil Komárik

Ústav ekonomiky a organizácie stavebníctva, Bratislava

Pokiaľ by otázka položená v nadpise nebola dost' zrozumiteľná, možno ju postaviť aj inak. Je psychológia športu základnou, alebo aplikovanou disciplínou? Reprezentaatívne pramene sa zhodujú v názore, že patrí k aplikovaným disciplinám. Úlohou aplikovaných vied je byť medzičlánkom medzi teóriou a praxou, prenášať teoretické poznatky do použiteľnej podoby a prípadne skúmať tie výseky reality, ktoré nepokrývajú odvetvové disciplíny. Možno povedať, že psychológia športu sa usilovne snaží o plnenie prvej časti svojej úlohy a v tomto zmysle je psychológiou pre šport. Táto stránka vecí nie je predmetom diskusie. O užitočnosti psychológie pre šport už pochybujú azda iba sami športovci a športoví funkcionári, nuž ale to je ich záležitosť.

Chceme postaviť otázku inak. Čo je tou vyhradenou oblasťou skúmania športovej psychológie, ktorú nepokrývajú odvetvové psychologické disciplíny; existuje vôbec? Môže psychológia športu niečím obohatiť teoretické psychologické poznanie? Ak psychológia je a môže byť užitočná pre šport, môže byť aj šport niečím užitočný pre psychológiu?

A tu sa odvažujeme prehlásiť, že potenciálny prínos športu pre psychologické poznanie nebol dodnes docenený. Možno dokonca s istou dávkou opovážlivosti tvrdiť, že to čo môže psychológia poskytnúť v súčasnej dobe športu, je zanedbateľné v porovnaní s tým, čo môže intenzívnym štú-

díom športového diania získať. Ak totiž máme vydeliť špecifický objekt, ktorý by mala psychológia športu skúmať, dostaneme sa do značných rozpakov.

Ak analyzujeme štruktúru športového diania, môžeme bez zabiehania do podrobností konštatovať, že neexistuje prakticky žiadna ľudská kapacita, žiadna vlastnosť, ktorá by nebola v niektorej športovej činnosti zaangažovaná. Niet prakticky žiadnej sociálnej situácie, ktorá by nebola súčasťou športu a vecí okolo. Sotva si možno vymyslieť záťažovú situáciu, ktorej model by sa v športe nevyskytol. Na rozdiel od väčšiny javov, s ktorými výskum prichádza do kontaktu, má šport jasne a zväčša objektívne definovanú kriteriálnu funkciu. Športovanie je nakoniec charakterizované neustálou dynamikou, vývojom, a to vývojom starostlivo riadeným a kontrolovaným.

V športe ako v mikroskope možno pozorovať priam preparované všetky problémy, ktorými sa zaoberajú odvetvové disciplíny, počnúc charakteristikami vnímania cez fyzickú a psychickú záťaž až po skupinovú dynamiku, sociálny tlak, rozvoj talentu a dynamiku osobnosti. Niet tu nijakej zeme nikoho, a ak je, potom je ňou iba fakt, že všetky javy sa realizujú na hornej hranici ľudských kapacít. A čo je dôležitejšie, šport i pri všetkej profesionalizácii a komerčnosti je a zostáva stále hrou, kde všetko čo sa deje zostáva vážnym a dôležitým, ale kde predsa len v podstate o nič nejde.

Uvedené fakty predurčujú šport ako optimálny modelový objekt, aký kedy príroda pre psychologické skúmanie pripravila. A navyše model športovca môže slúžiť ako najmenej redukcionistický interpretačný rámec v porovnaní s tými, čo nateraz psychológia používa. Nech už zoberieme ktorýkoľvek z bežných interpretačných modelov psychologických teórií - potkana, zle fungujúcu kalkulačku, blázna, alebo univerzitného druháka - sú všetky, okrem iných nedostatkov, poznamenané statickosťou, uniká v nich azda naj-

podstatnejšia zložka ľudskej činnosti - uvedomelé seba-riadenie smerom k zdokonaľovaniu, prekonávaniu vlastných obmedzení - teda to, čo robí z človeka ľudskú bytosť.

Domnievame sa, že pre poznanie podstaty človeka je poznanie cesty k vrcholným výkonom rovnako, ak nie viac dôležité, ako poznanie dysfunkcií a zlyhaní. Orientácia výskumu a praxe psychologickéj starostlivosti na tých, čo nestačia, je iste humánnym snažením, ale neznamená, že tí, ktorí predstavujú predvoj spoločenského pohybu, či už na poli vedy, techniky alebo umenia či politiky, nemajú problémy. Sú to síce problémy zdravých normálnych ľudí, s ktorými sa nechodí za psychiatrom, ale ich dôsledky sa násobia úmerne s dôležitosťou práce nositeľa.

Je iste nepríjemným faktom, že skúmanie spomenutých javov naráža na praktickú nemožnosť podrobiť ľudí so zväčša vysokým statusom psychologickéj analýze. O to potrebnejším sa ukazuje použitie modelu, kde dosiahnutie vrcholných výkonov nemá natoľko vážne spoločenské dôsledky, ale kde všetky sprievodné javy prebiehajúce v osobnosti sa považujú za rezervy, ktorých odhaľovanie a využívanie sa priamo vyžaduje. A budúcnosť potrebuje nielen resocializovaných delikventov, ale aj špecializovaných neurochirurgov, atómových vedcov, inžinierov i opravárov počítačích strojov štvrtej generácie.

Prijatie športu ako modelového objektu a športovca ako interpretačnej kategórie naráža, a to si musíme zvlášť uvedomiť, na kognitívnu bariéru zo strany výskumníkov. Teória zobrazovania hovorí, že izomorfné zobrazenie objektu je možné iba v systéme, ktorý je minimálne tak zložitý ako zobrazovaný jav. Psychológovia tento zákon formulovali špeciálnejšie slovami, že psychológ môže pochopiť klienta len vtedy, ak jeho vlastná osobnosť bude bohatšia a zložitejšia, než klientova. A v tomto prípade stojíme pred otázkou, ktorú si nemusíme pripúšťať, kým sa zaoberáme

oligofrenikmi, deťmi a psychiatrickými pacientami, totiž otázkou nie odbornej, ale osobnostnej kompetencie k výskumu, otázkou, či nás objekt ako osobnosť neprevyšuje.

Nedá sa však pravdepodobne nič robiť, budeme sa musieť začať adaptovať i na to, že objekt výskumu i výskumník sú rovnocenné ľudské bytosti a ľudskú dôstojnosť probantov budeme musieť zakalkulovať ako konštantu do výskumných plánov.

MOTIVÁCIA VOĽBY POVOLANIA U VIETNAMSKÝCH ŠTUDENTOV V ČSSR

Nguyen Ngoc Bich

Psychologický ústav FFUK, Bratislava

Ako vieme, voľba povolania je veľmi zložitý proces. Formuje sa už v mladšom veku preferenciou určitých činností pred inými, utváraním vzťahov k týmto činnostiam v súlade či nesúlade so školskými či mimoškolskými záujmami, v súlade s vývinom celej osobnosti v jej historicko-spoločenských podmienkach.

Jedným zo základných cieľov nášho výskumu bolo prispieť k objasneniu niektorých aspektov motivácie profesionálnej voľby vietnamských študentov v ČSSR, preniknúť do špecifických zvláštností motivačných procesov u vietnamských študentov, ale i porovnať ich so vzorkou slovenských vysokoškolákov.

Vychádzali sme z predpokladu, že pojem motivácia zahrňuje spravidla odpoveď na otázku - prečo? /Pardel, Boroš 1975/.

Podľa Leontieva /in: Pardel, Boroš 1975/ to, čo podnecuje človeka k činnosti na uspokojenie určitej potreby, nazýva sa motívom tejto činnosti.

Klasifikáciu motivácie práce na priamu a nepriamu môžeme uplatniť aj pri hodnotení motivácie voľby povolania. Podľa ďalšieho kritéria môžeme rozdeliť motiváciu voľby povolania na vnútornú a vonkajšiu. Vnútorná motivácia vychádza z individuálnych potrieb jednotlivca, jeho vlastných záujmov, postojov hodnotového zamerania, čo do

voľby povolania vnáša vlastnú aktivitu študentov.

Vo voľbe povolania sa uplatňujú i vonkajšie motívy, t.j. tie pohnútky, ktoré pôsobia na jednotlivca z jeho prostredia. V motivácii voľby povolania sa sústreďujeme na subjektívne a objektívne faktory, ktoré túto voľbu determinujú.

Metódy

V našom výskume sme použili dotazník voľby povolania, ktorý sa skladá z troch častí.

Prvá časť zisťuje základné biografické údaje, druhá - podmienky užšieho sociálneho prostredia, menovite rodiny, v ktorej študent žil.

V tretej časti dotazníka sme prezentovali otázky osobného a školského vývinu /napr. otázky týkajúce sa obdobia rozhodovania sa pre určité povolanie, postoje rodičov a študentov k voľbe povolania študentov, problematika vývinu záujmov o povolanie a pod./.

Výskum sme uskutočnili v júli 1978 v skupine vietnamských študentov v ČSSR. Naš súbor tvorilo 50 študentov, z toho 24 chlapcov a 26 dievčat.

Výsledky

Prvá a druhá časť dotazníka poukázala na signifikantné rozdiely medzi chlapcami a dievčatmi v našom súbore. Ide o vyššie vzdelanie otcov u dievčat, v povolani rodičov je u dievčat významne viac zamestnancov, u dievčat sa vyskytuje i väčšia vzdelanosť súrodencov.

Motivačné činitele boli v dotazníku rozdelené na vonkajšie /v počte 16/ a vnútorné / v počte 9/. Zistili sme významný rozdiel medzi hodnotením vonkajších činiteľov a hodnotením vnútorných činiteľov ako u chlapcov /t 3,24;

$p < 0,01/$ tak aj u dievčiat / $t = 2,27; p < 0,05/$. Priemery skóre u vnútorných činiteľov sa ukazujú byť omnoho vyššie než u vonkajších činiteľov, z čoho môžeme vyvodzovať, že vnútorné činitele pri profesionálnom rozhodovaní sú vo všeobecnosti výraznejšie, že hrajú väčšiu úlohu než vonkajšie.

U vonkajších činiteľov v súlade s doterajšou štruktúrou vietnamskej spoločnosti a typom rodiny /s výrazne patriarchálnymi črtami/ chlapci vysoko hodnotili vplyv otca. Ešte vyššie hodnotenie vplyvu novín, kníh a časopisov a vplyvu spoločenských a ekonomických dôvodov ukazuje, že vo svojich úvahách a rozhodovaní o povolání citlivo reagovali aj na aktuálne potreby krajiny. Naproti tomu chlapci veľmi nízko posudzovali vplyvy matky, súrodencov, známych a zárobku.

Dievčatá hodnotili vysoko vplyvy nielen otca, ale aj matky, praktických znalostí práce v povolání i spoločenských a ekonomických dôvodov; nízke hodnotenie od dievčat dostali známi, záujmová činnosť a zárobok. Medzi dievčatami a chlapcami sú značné rozdiely v hodnotení vplyvu matky, súrodencov, záujmovej činnosti, novín a tlače.

Frekvencia údajov o vnútorných činiteľoch voľby povolania u chlapcov je v priemere dvakrát vyššia než u vonkajších činiteľov. Chlapci zdôrazňujú najmä uplatnenie svojich schopností a naopak, relatívne nízko hodnotia prácu s ľuďmi. Rozdiel medzi pohlavím je najmä v položke "zaujímavá činnosť", ktorú chlapci vzhľadom na ostatné vnútorné činitele hodnotia nadpriemerne, kdežto u dievčat je hodnotenie tohoto činiteľa podpriemerné.

Ďalšie odpovede na otázky dotazníka ukazujú, že úroveň námahy na vykonanie skúšok je u dievčat väčšia než u chlapcov. Dievčatá to odôvodňujú hlavne nedostatočnou prípravou na strednej škole.

Záver

Výsledky výskumu ukazujú, že pri voľbe povolania u vietnamských študentov je zvlášť dôležitá vnútorná motivácia. Preto je vhodné prihliadať pri výchove k voľbe povolania u vietnamských študentov na vnútornú motiváciu, ktorá vychádza z individuálnych potrieb jednotlivca a z ich predpokladaného vývinu, z jeho záujmu o činnosť v povolání.

Naše zistenia sú časťou komplexnejšej práce, možno ich považovať iba za parciálnu sondu do zložitej problematiky motivácie študijnoprofesionálneho rozhodovania v období prechodu zo strednej na vysokú školu v krajine a spoločnosti s tak zvláštnym a zložitým vývojom ako je VSR.

V ďalšej etape práce bude dôležitým krokom porovnať dosiahnuté výsledky so štruktúrou motivácie u podobnej vzorky slovenských študentov a presvedčiť sa, aké sú tu zhody a rozdiely. Našu prácu chápeme tiež ako príspevok k sociokulturálnemu porovnaniu profesionálneho vývinu mladých v rozdielnych civilizačnokultúrnych podmienkach súčasného sveta.

Literatúra:

Pardel, T., Boroš, J., 1975, Základy všeobecnej psychológie, Bratislava, SPN.

INFORMÁCIA O V. ZJAZDE SLOVENSKEJ PSYCHOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI PRI SAV

I. Ruisel

Ústav experimentálnej psychológie SAV, Bratislava

Najvýznamnejším podujatím Slovenskej psychologickej spoločnosti pri SAV v r. 1978 bol V. zjazd, ktorý sa zišiel v dňoch 31. 10. - 4. 11. vo Vysoých Tatrách. Zjazd sa uskutočnil na počesť 30. výročia Víťazného Februára, 20. výročia založenia ČSPS a SPS a 50. výročia inštitucionalizácie psychológie na Slovensku pod heslom: "Psychológiou za ďalší rozvoj osobnosti a utvárania socialistického spôsobu života".

Zjazdu sa zúčastnilo 440 psychológov zo všetkých odvetví spoločenskej praxe, z výskumných ústavov a centrálnych inštitúcií. Účastníkov pozdravili predstavitelia stranických a štátnych orgánov, zástupcovia z NDR, Maďarska, Vietnamu, Československej psychologickej spoločnosti pri ČSAV, Filozofickej a Sociologickej spoločnosti pri SAV.

Hlavný referát "Psychológia a socialistický spôsob života" predniesol I.Šípoš.

Pojem životného spôsobu je primárne determinovaný politicko-ekonomickými faktormi, v subjektívnej oblasti sa však dotýka jednotlivca, jeho vedomia a hodnotovej štruktúry. Revolučné premeny u nás pod vedením Komunistickej strany Československa viedli od zmien v oblasti materiálnych podmienok výroby a výrobných vzťahov k zmenám v duchovnej

sfére človeka a spoločnosti. K základným ukazovateľom spoločnosti patria práca, spoločensko-politická činnosť, vzdelávanie, kultúra a umenie, sociálne prostredie, každodenný život.

V psychologickú oblasť je spôsob života dôsledkom istej spätoväzbovej autoregulácie. Množina individuálnych a skupinových postojov, aktivít, hodnôt nadobúda postupne relatívne samostatnú existenciu, ktorá pôsobí vo forme istých noriem na spôsob života celej spoločnosti.

Vplyv psychológie na utváranie socialistického spôsobu života sa realizuje v oblasti práce, vzdelávania, zdravotníctva, spoločenského života a pri úsilí o všestranný rozvoj jednotlivca i spoločnosti. V tomto integrovanom úsilí má psychológia svoje výsledky, ale aj rezervy.

Odborný program zjazdu bol rozdelený do 6 sympózií a 2 diskusií pri okrúhlym stole, kde odznelo celkovo 151 referátov. Na úvod v pléne odzneli vstupné zjazdové referáty, ktorých autormi boli gestori jednotlivých sympózií.

Sympóziu č. 1 na tému: "Osobnosť ako interdisciplinárny problém psychologických vied" presvedčivo dokumentovalo, že problematika psychológie osobnosti sa už dnes nemôže relevantne riešiť len v rámci špecializovanej psychológie osobnosti. Náležitý psychologický záber si však vyžaduje nielen interdisciplinárnu spoluprácu v rámci psychologických vied, ale aj zarátovanie tejto problematiky do systémových prístupov.

Autori referátov, ktorých bolo 26, osvetlili chápanie osobnosti z príslušného aspektu vednej disciplíny, vyjadrili sa k profilujúcim metódam, naznačili najdôležitejšie problémy výskumu, vybrali najvýraznejšie výsledky s prihliadnutím na produkciu domácich psychológov, a napokon načrtli možnosti aplikácie.

Sympóziu č. 2 sa konalo pod názvom: "Aktivita ako zdroj formovania osobnosti v profesionálnej a záujmovej

činnosti". Obsahom 20 referátov boli aktuálne psychologické problémy formovania socialistickej osobnosti v profesionálnej a záujmovej činnosti a jeho životného prostredia. Zdôraznené boli základné tézy materialistickej psychológie o rozvoji a prejave psychiky človeka, trendy skúmania problémov súčasnej výrobnjej praxe a úlohy psychológie pri ich riešení. Zvlášť sa kládol dôraz na rozpracovanie otázok psychológie riadenia a stimulovania pracujúcich na splnenie úloh vyplývajúcich zo Správy o hlavných smeroch hospodárskeho a sociálneho rozvoja ČSSR v rokoch 1976 - 1980.

Sympóziu č. 3: "Človek v sociálnom kontexte" prinieslo informácie o výsledkoch výskumov, o teoreticko-analytickom vstupe do širšej problematiky skúmania v určitej vybranej sociálno-psychologickej oblasti.

Z hľadiska aplikácie ich možno rozdeliť do 4 skupín: pracovnej, výchovnej, poradenskej /manželské poradenstvo/ a otázky masovej komunikácie.

Sympóziu, na ktorom odznelo 13 referátov ukázalo, že výskumná práca v oblasti aplikácie sociálnej psychológie sa dnes robí už na solídnej úrovni a že odporúčania na využívanie výsledkov v praxi sú založené na bohatom poznatkovom základe.

Sympóziu č. 4 na tému: "Teória a prax psychologickej starostlivosti pri optimalizácii rozvoja osobnosti" /24 referátov/ sa týkalo psychologickej starostlivosti o rozvoji osobnosti v chorobe so zameraním na srdcovo-cievne choroby, astmu a niektoré neurologické ochorenia. Osobitná skupina referátov sa zaoberala problematikou suicídií. Rozoberala sa ich symptomatológia, faktové, psychodiagnostické zachytenie a možnosti prevencie. Ďalej sa venovala pozornosť harmonickému vývinu vo včasnom detstve, poruchám správania v detstve, poruchám správania v detstve i v staršom veku.

Na základe programu 5. sympózia "Úlohy psychologických vied pri realizácii "Projektu ďalšieho rozvoja výchovno-vzdelávacej sústavy v ČSSR" /32 referentov/ možno konštatovať, že psychologická práca v SSR v oblasti školstva a výchovy má už dnes jednoznačne angažovaný charakter v duchu záverov XV. zjazdu KSČ. Zintenzívniť treba ešte jeho integračný charakter s ohľadom na koncentráciu hlavných síl pri riešení kľúčových problémov, od riešenia ktorých závisí úspešná prestavba školy.

Cieľom sympózia č. 6 "Súčasný stav a perspektíva psychológie, psychoológov a psychologických pracovísk na Slovensku", na ktorom odznelo 12 referátov, bolo prerokovať problematiku stavu procesu inštitucionalizácie psychológie, problémy psychologických pracovísk a inštitúcií všetkých typov z hľadiska súčasného stavu a perspektív psychológie a psychologickéj profesie.

Časť sympózia sa zamerala na sondážne charakteristiky špecifických problémov psychologických zariadení v teréne, a to v krajských a okresných poradniach, výchovných a diagnostických ústavoch, so zreteľom na rozvoj a posúdenie doterajších skúseností školských psychológov. Ďalej sa hovorilo o modeloch pracovísk v závodoch ťažkého strojárstva, v zdravotníckych zariadeniach, v psychologických pracoviskách ČSĽA a v manželských poradniach.

V tematickej časti "Varia" /14 referátov/ boli sústredené práce zachytávajúce širokú variétu odbornej problematiky.

Beseda pri okrúhlym stole na tému: "Socialistický spôsob života a psychológia" ukázala problém zo širších interdisciplinárnych hľadísk. Sústredila sa na možnosti psychológie pri utváraní socialistického vedomia v podmienkach rozvinutej socialistickej spoločnosti.

Diskusia za okrúhlym stolom na tému: "Aktuálne profesie psychológa" sa sústredila na nové úlohy psychologických služieb po XV. zjazde KSČ. Hlavná váha sa položila na zvýšenie kvality a spoločensko-politickej angažovanosti práce psychológov vo výskume a v praxi námetmi na skvalitnenie a zefektívňovanie psychologických služieb na všetkých úsekoch našej spoločenskej praxe. Osobitná pozornosť sa venovala skvalitňovaniu diagnostickej, psycho-terapeutickej, psychokorektívnej, výchovnoformatívnej a preventívnej práce psychológov.

Podľa záverov zjazdu boli vypracované doporučená pre riadiace štátne orgány.

Pre MŠ SSR:

1. Budovať výchovné psychologicko-pedagogické poradenstvo ako integrovaný systém rozvíjajúceho sa poradenstva.
2. Doporučiť príslušným ústavom a pracovníkom vypracovať koncepciu školskej psychológie.

Zriadiť výskumno-operačné a metodické pracovisko, ktoré by malo charakter aplikačného laboratória školskej psychológie. Jeho poslaním by bolo rýchle prenášanie moderných poznatkov z psychologickéj a pedagogickej teórie do vyučovacej a výchovnej praxe formami učebníc, pracovných listov, metodických materiálov, školení, štúdijských textov, vypracovaním pomôcok na pedagogickú a psychologickú diagnózu a pod.

3. Doporučujeme zmenu v príprave učiteľov všetkých stupňov škôl v tom, že by mal byť zavedený osobitný predmet, najmenej dvojsemestrový, ukončený skúškou, kde by učitelia dostali základy metodológie poznania s aplikáciou na vlastnú pedagogickú prácu a aby základy takejto metodickéj prípravy si osvojili v rámci štúdia svojho predmetu. Zavedenie tohoto predmetu by si nevyhnutne vyžadovalo cvičenia a ročníkové, semestrálne práce. V súvislosti

s tým väčší dôraz klásť na vlastnú výskumnú prácu učiteľov v praxi a postgraduálnom štúdiu. Toto opatrenie považujeme za jeden z najdôležitejších stimulov odborného /aj ľudského/ rastu učiteľov a prostriedok proti rutinérstvu a rigidite v práci učiteľa.

4. Podobne doporučujeme zmenu v príprave učiteľov na stredné a vysoké školy v tom, aby sa zaviedol predmet: Základy tvorivej práce, najmenej dvojsemestrálny, s praktickými cvičeniami, teóriou aj metodológiou tvorivosti.

5. Doporučujeme, podľa vzoru v ZSSR, zaviesť školy pre nadané a tvorivé deti s osobitnými osnovami, so zavedením predmetov metodológia poznania a základy tvorivej práce s návaznosťou týchto škôl na stredné a vysoké školy a výskumnú prax.

6. Doporučujeme zaviesť na stredné školy /skoro každého typu/ /nepovinné-niekoľde povinné/ predmety: metodológia poznávania a základy tvorivej práce. V súvislosti s tým vypracovať osnovy týchto predmetov, praktických cvičení a pod. V týchto predmetoch by sa mohol priamo aplikovať náš program rozvíjania tvorivosti. Rovnako doporučujeme, aby sa tieto predmety zaviedli ako povinné na všetky vysoké školy.

Tieto doporučené opatrenia sa majú riešiť v spolupráci a návaznosti MŠ SSR ako aj KNV a ONV odbormi školstva na strane jednej a na strane druhej v spolupráci s výskumnými ústavmi a vysokými školami.

Doporučenia pre nakladateľstvá:

1. Orientovať vydavateľskú politiku na práce, ktoré by formou metodických prác dokázali aplikovať vedecké poznatky do praxe.

2. Vydať základné práce, pôvodné i preklady, o rozvíjajúcej koncepcii výchovného poradenstva a perspektívne programy na rozvoj motivácie žiakov a hodnotového myslenia žiakov.

3. Vydať čo najrýchlejšie učebnicu školskej psychológie.

4. Vydať program rozvoja tvorivosti žiakov v takej podobe, aby sa mohol používať v školskej práci.

Tieto všetky doporučená vychádzajú z predpokladu, že tvorivá aktívna, angažovaná práca v budúcnosti našej spoločnosti nadobudne vysoký význam, že podiel ľudí pracujúcich bezprostredne vo vede a výskume sa bude zvyšovať a že na iných pracoviskách sa bude vyžadovať neustále zlepšovanie, inovácie, vynálezcstvo, tvorivosť.

Pokúsili sme sa proklamovaný význam angažovanej, aktívnej tvorivej práce preniesť do polôh konkrétnych doporučení v školskej praxi a nemyslíme si, že je to program maximalistický; skôr je to východisko z konfrontácie našich možností a ideálov, ktoré by sa mali v tejto oblasti realizovať.

Na zvýšenie spoločenskej prestíže profesie psychológa odporúčame:

1. Skvalitniť profesionálnu prípravu absolventov odborného štúdia psychológie. Za týmto účelom aktivizovať podiel jednotlivých sekcií pri výbere SPS a ich odporúčania presadzovať na MŠ - resp. na katedrách psychológie /vychovávať k úcte k vlastnej profesii!/.

2. Podstatne skvalitniť prácu psychológov v praxi. Za týmto účelom zlepšiť vedenie, ale najmä kontrolu. Výbor SPS navrhnúť a presadzovať pri rezortoch, resp. príslušných ministerstvách - menovanie ústredných inšpektorov /až do toho času, kým sa vec vyrieši zriadením nadriadeného orgánu na riadenie psychologických služieb/.

3. Na katedrách psychológie čím skôr zaviesť postgraduálne štúdium a dbať o jeho zakotvenie v platovej stupnici.

4. Ako jednu z hlavných úloh nového výboru SPS zabezpečiť prostredníctvom ministerstiev urobiť prieskum potreby psychológov v SSR a dbať o jeho zabezpečenie reálneho plánovania tejto profesie.

5. Ustanoviť pri výbore SPS stavovskú komisiu, ktorá by na valných zhromaždeniach a na zjazdoch skladala účty z práce.

V posledný deň zjazdu sa zišlo Valné zhromaždenie SPS, ktoré si vypočulo prehľad práce spoločnosti za dvojročné obdobie a schválilo zjazdové uznesenie.

U Z N E S E N I E

Valného zhromaždenia Slovenskej psychologickkej spoločnosti
zo dňa 4. novembra
1 9 7 8

A. Valné zhromaždenie schvaľuje:

- 1/ Správu výboru o činnosti SPS za uplynulé obdobie.
- 2/ Správu o hospodárení spoločnosti za celé funkčné obdobie a Správu revíznej komisie.

B. Valné zhromaždenie ukladá - starému výboru:

- 1/ Dokončiť práce súvisiace s priebehom a výsledkami V. zjazdu Slovenskej psychologickkej spoločnosti.

C. Valné zhromaždenie ukladá - novému výboru:

- 1/ Integrovať svoju činnosť za účelom dôsledného plnenia Jednotného programu rozvoja spoločenských vied po XV. zjazde KSC.
- 2/ Rozpracovať závery V. zjazdu SPS a organizovať prácu spoločnosti tak, aby sa jednotlivé odborné sekcie a oblastné skupiny zamerali na riešenie tých úloh, ktoré sa v rámci podielu psychologických vied pri rozvoji osobnosti a socialistického spôsobu života v podmienkach budovania rozvinutého socializmu javia ako najdôležitejšie.
- 3/ Využiť všetky podnety zo Správy o činnosti výboru, ktoré môžu zvýšiť efektívnosť práce pri riešení takých čiastkových konkrétnych problémov, ako je vydávanie časopisu "Psychológ v Československu" a inovácia práce v sekciách a oblastných skupinách.

4/ Zvážiť účelnosť organizovať pravidelné zasadnutia SPS dvakrát do roka a to tak, že jarné zasadnutia budú organizované výbormi jednotlivých odborných sekcií s odborným programom, a jesenné - formou plenárneho zasadnutia celej spoločnosti, orientované na riešenie stavovských i odborných problémov.

D. Valné zhromaždenie vylučuje z radov SPS:

Petra B o r o v i č k u,
Ivana B r a ž i n u.

Na záver bol zvolený nový ústredný výbor SPS v zložení:

D. KOVÁČ	- predseda
I. ŠÍPOŠ	- 1. podpredseda
V. KOVÁLIKOVÁ	- 2. podpredseda
J. MÜLLNER	- vedecký tajomník
I. PÁRIČKOVÁ	- hospodár
K. ADAMOVIČ,	
V. ČERNÝ,	
L. ĎURIČ,	
J. GREISINGER,	
J. IHNACÍK,	
T. KOLLÁRIK,	
J. KAČÁNIOVÁ,	
Š. KOVÁČ,	
M. KUBALÁK,	
I. MARKOVIČ,	
M. MUSIL,	
T. PARDEL,	
I. RUISEL,	
J. STEMPELOVÁ,	
J. VONKOMER.	

RÁMCOVÝ PLÁN

Československej psychologickkej spoločnosti pri ČSAV a
Slovenskej psychologickkej spoločnosti pri SAV

PhDr. Damián Kováč, DrSc.
predseda ČS PS a SPS

Činnosť Spoločností je v základných smeroch určená príslušnými zásadami ČSAV a SAV pre činnosť vedeckých spoločností a vymedzená stanovami ČSPS /z r. 1966/ a SPS /z r. 1972/.

Náplň činnosti spoločností pre nastávajúce funkčné obdobie bude vychádzať zo všeobecných a špecifických úloh vytýčených straníckymi dokumentami, najmä závermi XV. zjazdu KSČ, z príslušných uznesení ČSAV a SAV, ako aj z posledných uznesení valných zhromaždení Spoločností a bude zodpovedať aktuálnym potrebám rozvoja psychologických vied a odbornej psychologickej práce v podmienkach budovania rozvinutej socialistickej spoločnosti. Okrem toho je žiadúce, aby sa vo zvýšenej miere ako doteraz rozvíjala spolupráca medzi oboma Spoločnosťami, ako aj spolupráca so spoločnosťami združujúcimi odborníkov z príbuzných vedných disciplín.

Úlohy, ktoré pred spoločnosťami stoja, majú jednak strategický a jednak dlhodobý charakter. Na ne sa bude prihliadať pri zostavovaní akčných plánov na bežné roky.

I. Úlohy strategického významu

A/ Keďže psychológia ako novodobý vedný odbor o človeku nemá ešte v oblasti rozvíjajúceho sa vedeckého

poznania u nás také miesto, aké zodpovedá jej možnostiam, spoločnosti budú špecifickými, im vlastnými odbornými požiadavkami a akciami prispievať k intenzívnemu rozvoju psychologického bádania u nás. Spoločnosti pritom vo väčšej miere ako doteraz uplatnia svoj vplyv na tvorbu rozhodnutí strategického významu pre psychológiu. Súčasne poskytnú gestorstvo a konkrétnu pomoc v tomto smere aj jednotlivcom a inštitúciám, ak o to požiadajú.

B/ Vzhľadom na to, že Spoločnosti predstavujú nateraz jediná spoločnú organizáciu psychológov u nás, a značná časť psychológov pôsobí v špecifickej psychologickej praxi, Spoločnosti budú účinne pôsobiť aj na proces profesionalizácie odbornej psychologickej činnosti u nás, t.j. na rozširovanie odbornej psychologickej práce v špecifických i nešpecifických úsekoch spoločenskej praxe ako aj na jej protektovanie.

C/ Pretože minimum psychologického poznania môžu vo svojej každodennej činnosti využívať všetci občania, a isté psychologické penzum je už dnes nevyhnutné pre tie povolania, kde ľudský činiteľ vystupuje do popredia, spoločnosti budú svojimi prostriedkami regulovať príslušné informačné a odborno-popularizačné aktivity tak, aby zodpovedali vysokým ideovo-odborným kritériám.

II. Úlohy dlhodobého charakteru

1. Uviest' do života /upraviť/ Stanovy ČSPS, dať ich schváliť kompetentným orgánom a oboznámiť s nimi všetkých členov v českých zemiach.

2. Zvolať V. zjazd československých psychológov a zabezpečiť jeho ideovo-teoretickú koncepciu tak, aby sa na zjazde završila príprava čs. psychológov na výskumnú činnosť v ďalšom období a ideovo-odborne doriešili najzávažnejšie otázky profesionalizácie psychológie v ČSSR.

3. Zintenzívniť vzťah ČSPS s Medzinárodnou úniou vedeckej psychológie /IUPS/, vstúpiť do medzinárodného kontextu aktuálnymi informáciami o psychologických aktivitách v ČSSR a vyvinúť maximálne úsilie o reprezentatívne zastúpenie čs. psychológie na pripravovanom XXI. medzinárodnom kongrese psychológov v Lipsku r. 1980.

4. ČSPS bude pokračovať v osvedčenej vedecko-organizačnej praxi zabezpečovaním odborných podujatí na špecializované témy pod spoločným názvom "Psychologické dni", a to raz ročne; ukazuje sa však potrebným, aby sa na týchto podujatiach zaangažovali vo väčšej miere ako doteraz slovenskí psychológovia, resp. príslušné sekcie SPS.

5. SPS bude pokračovať vo svojej organizačnej práci zabezpečovaním odborných podujatí na špecializované témy, ktoré v období medzi zjazdami SPS budú predstavovať reprezentatívne fórum psychologickej špecializácie v súlade s existujúcimi odbornými sekciami SPS; ukazuje sa účelným, aby sa čo najviac podujatí organizovalo spoločne s odbornými sekciami ČSPS.

6. Spoločnosti budú pri významných politicko-spoločenských, vedecko-kultúrnych udalostiach a významných jubileách organizovať slávnostné pracovné zasadnutia; žiaduce je, aby sa tieto podujatia organizovali predovšetkým vo väčších centrách psychologického života u nás v spolupráci s oblasťnými skupinami Spoločností.

7. Na rozdiel od minulosti Spoločnosti budú vo väčšej miere ako doteraz rozvíjať medziobdobovú spoluprácu, a to predovšetkým s obdobnými spoločnosťami pri ČSAV a SAV /nielen spoločensko-vedného charakteru/, s Československou a Slovenskou lekárskou spoločnosťou a Československou a Slovenskou vedecko-technickou spoločnosťou; spolupráca by sa však nemala obmedziť len na úsek spoločného organizovania odborných podujatí, ale aj na edičnú a odbornopopularizačnú činnosť.

8. Z faktu, že Spoločnosti sú spoločnou najrepresentatívnejšou organizáciou psychologických aktivít u nás, žiadúce je, aby sa stali gestormi tých výskumných aktivít, ktoré sa týkajú vývoja a stavu psychológie ako odboru v Československu. Za tým účelom treba pri spoločnostiach zabezpečiť solídnu vedecko-informačnú prácu s dôkladnou evidenciou všetkých aktivít psychológov /nielen publikácií/ a rozvinúť výskumnú činnosť o samej psychológii v ČSR a SSR.

9. Za účelom stimulácie i ocenenia vysoko kvalitnej a angažovanej odbornej práce zaviesť udeľovanie ceny Spoločností za vedecky najprínosnejšiu prácu roka a cenu za spoločensky najpriebornejšiu prácu roka; vypracovať k tomu príslušný štatút a zabezpečiť aj primeranú finančnú odmenu.

10. V súvisi s rozvojom a diferenciaciou psychologickéj práce u nás vyžaduje sa preveriť existujúcu štruktúru sekcií Spoločností a navrhnúť novú tak, aby odrážala príslušné trendy vo svetovej psychológii a zodpovedala existujúcim potrebám odborného života psychológov u nás; zvážiť činnosť takých sekcií, ktoré by mohli byť spoločné pre obe Spoločnosti.

11. Okrem sekcií, ktoré do značnej miery zodpovedajú odbornej špecializácii jednotlivých psychológov, objavili sa objektívne potreby zriadiť pri Spoločnostiach komisie, ktoré by pomáhali riešiť isté, do značnej miery spoločné problémy odbornej psychologickéj práce na rôznych úsekoch. Tieto komisie by mali byť spoločné pre obe Spoločnosti.

12. Postupný rozvoj rutínnej psychologickéj práce a problémy, ktoré vznikajú s efektívnym uplatnením psychologických prístupov na rôznych úsekoch spoločenskej praxe, vyžadujú dovrieť úsilie o legislatívne zakotvenie odbornej

psychologickej práce na najvyššej úrovni. Predpokladá to najprv uskutočniť rozsiahlu informačnú prácu v komunikačných prostriedkoch, konzultácie s riadiacimi pracovníkmi, získanie zahraničných skúseností a i.

13. Keďže sama profesia psychológa, spôsob jej nadobúdania a skvalitňovania priamo i nepriamo podmieňuje všetky odborné aktivity psychológov, a na pôde Spoločnosti ako všeobecnej organizácie psychológov sa v tomto smere môžu získavať najvšeobecnejšie skúsenosti, bude v prospech vecí, ak sa Spoločnosti budú kompetentnejšie ako doteraz vyjadrovať k odborným otázkam štúdia psychológie, k postgraduálnemu vzdelávaniu na rôznych školách a pod.

14. Pri reštrukturalizácii sekcií a vzniku komisií zabezpečiť, aby sa do ich vedenia zapojil primeraný počet vekovo mladších psychológov a žien, v súlade s existujúcou štruktúrou psychológov v ČSR a v SSR.

15. Treba podstatne zvýšiť komunikáciu vo vnútri Spoločností na všetkých úrovniach. Predovšetkým to predpokladá urobiť z časopisu "Psychológ v Československu" orgán pohotového informovania o reprezentatívnych aktivitách psychológov v Československu, fórum výmeny informácií vnútro-psychologického charakteru, tribúnu prezentovania kriticko-hodnotiacich názorov, postojov, diskusií a polemík.

16. Účinnými prostriedkami bojovať za vysokú ideovú a odbornú kvalitu psychologickéj práce v Československu. Na druhej strane to vyžaduje systematicky reagovať na nekvalifikované vystupovanie v mene psychológie, na supľovanie psychológov a obchádzanie odborných psychologických prístupov.

17. Prehĺbiť spoluprácu so Socialistickou akadémiou Československa ako aj s inštitúciami masmédií a uskutočniť také opatrenia, aby sa do informačných kanálov pre verejnosť dostávali len solídne príspevky. Uvažovať o ve-

- 70 -

decko-informačnej edícii publikácií ČSPS a SPS. Spoločnosť budú viesť svojich členov taktne k tomu, aby pri existujúcej špecializácii psychológov vystupovali aj pred verejnosťou len v tých problémových okruhoch, ktoré tvoria ich pracovnú špecializáciu.

18. Na prekonávanie zaostávania spoločenského vedomia za objektívnymi potrebami odborných psychologických postupov by sa za súčasného nárastu psychológov a iných odborníkov z oblasti vied o človeku mohlo uvažovať o založení takého informačného časopisu pre širokú verejnosť, ktorý by bol profilovaný priamo na človeka. Spoločnosť by sa mohla stať iniciátorom takéhoto návrhu.

AKČNÝ PLÁN ČESKOSLOVENSKEJ PSYCHOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI PRI ČSAV NA ROK 1979

Činnosť ČSPS v r. 1979 bude vychádzať z Rámcového plánu ČSPS a SPS, schváleného Hlavným výborom ČSPS dňa 1. 12. 1978 a Ústredným výborom SPS dňa 6. 2. 1979, ďalej z návrhov činností jednotlivých sekcií ČSPS na rok 1979, a v istých úlohách bude súčinný s akčným plánom SPS na rok 1979. Hlavný článok činnosti ČSPS bude tvoriť mobilizácia síl čs. psychológov na plnokrvné preniknutie odbornej psychologickkej praxe do rozličných úsekov spoločenskej praxe.

1. Uskutoční sa 6 zasadnutí Hlavného výboru ČSPS, pričom jedno zasadnutie /pravdepodobne májové/ bude spoločné s Ústredným výborom SPS. Medzi zasadnutiami HV ČSPS bude sa schádzať Predsedníctvo ČSPS.

Termín: priebežne

Zodpovedá: predseda ČSPS

2. Pripraví sa stretnutie zástupcov HV ČSPS s predstaviteľmi najvyšších orgánov KSČ za účelom informovania o najvýznamnejších výsledkoch, existujúcich problémoch a o strategických úlohách ďalšieho rozvoja odbornej psychologickkej práce v ČSSR.

Termín: II. kvartál

Zodpovedá: D. Kováč, A. Pešinová,
S. Fraňková

3. ČSPS pripraví tlačovú besedu o súčasnom stave a perspektívach ďalšej odbornej psychologickkej práce u nás.

Termín: II. kvartál

Zodpovedá: J. Čepelák, S. Fraňková

4. V spolupráci s ÚV SPS sa ustanoví osobitná komisia oboch spoločností, ktorá začne intenzívne pracovať na návrhu zákona o poskytovaní psychologických služieb u nás.

Termín: II. kvartál 1979 -

II. kvartál 1980

Zodpovedá: predseda ČSPS

5. HV ČSPS organizačne zabezpečí 9. Psychologické dni /Olomouc, september/, ktoré budú centrovane na problematiku psychológie dieťaťa, čo bude tvoriť ústrednú akciu čs. psychológov pri príležitosti Medzinárodného roku dieťaťa.

Termín prípravy projektu:

marec 1979

Zodpovedá: Ch. Valoušek,

J. Kotásková,

K. Adamovič

6. HV ČSPS začne s priebežnou prípravou V. zjazdu československých psychológov, ktorý sa plánuje na rok 1980.

Termín prípravy projektu:

máj 1979

Zodpovedá: D. Kováč a

P ČSPS a P SPS

7. HV ČSPS bude bezodkladne reagovať na všetky požiadavky Medzinárodnej únie vedeckej psychológie a v tejto súvislosti nadviaže úzke pracovné kontakty s prípravným výborom XXII. medzinárodného kongresu psychológie v Lipsku za účelom čo najreprezentatívnejšieho zastúpenia čs. psychológov na ňom.

Termín: stály

Zodpovedá: predseda ČSPS

8. Jednotlivé sekcie ČSPS budú pokračovať v organizovaní odborných podujatí na aktuálne témy v rámci rozvíjaných disciplín. Žiadúce je, aby sekcia všeobecnej a teoretickej psychológie skoncentrovala svoju činnosť aj na kritiku nemarxistických koncepcií v psychológii a sekcia pedagogickej psychológie zintenzívnila prácu v súvisi s realizáciou projektu ďalšieho rozvoja výchovno-vzdelávacej sústavy v Československu.

Termín: priebežne

Zodpovedá: J. Čepelák a
vedúci sekcií

9. HV ČSPS vyvinie rozhodné úsilie na to, aby sa zvýšila interná komunikácia medzi psychológmi prostredníctvom bulletinu "Psychológ v Československu". Za tým účelom bude potrebné postupne zmeniť náplň tohto publikačného orgánu, dôsledne zabezpečiť jeho pravidelné vydávanie a zvýšiť angažovanosť českých psychológov na jeho príprave.

Termín: stály

Zodpovedá: O. Kolaříková

10. HV ČSPS pripraví analýzu medzirezortných a medziinštitucionálnych činností psychológov.

Termín: IV. kvartál

Zodpovedá: J. Neumann a kol.

11. Na riešenie aktuálnych úloh psychologického odboru a psychologickéj profesie zriadia sa pri HV ČSPS komisie, a to Komisia pre otázky psychologickéj profesie, Komisia pre informatiku a propagáciu v psychológii a Komisia pre psychologickú terminológiu.

Termín: I. kvartál

Zodpovedá: P ČSPS

12. HV ČSPS sa bude usilovať rozvinúť spoluprácu s inými vedeckými a odbornými spoločnosťami usporadúvaním spoločných podujatí, podieľaním sa na odborných akciách a zvýšením vzájomnej informovanosti.

Termín: stály

Zodpovedá: HV ČSPS a
vedúci sekcií

13. HV ČSPS bude účinnými prostriedkami bojovať za vysokú ideovú a odbornú kvalitu psychologickéj práce v Československu. V rámci toho bude dôrazne reagovať na nekvalifikované vystupovanie v mene psychológie, na suplovanie psychológov a obchádzanie odborných psychologických prístupov.

Termín: stály

Zodpovedá: HV ČSPS

AKČNÝ PLÁN SLOVENSKEJ PSYCHOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI PRI SAV NA ROK 1979

Činnosť Spoločnosti na rok 1979 bude vychádzať zo spoločného Rámcového plánu ČSPS a SPS, schváleného Ústredným výborom SPS 27. 11. 1978 s tým, že sa prihliadne aj na priebežné aktuálne úlohy a súčinnosť s ČSPS.

1. Sprístupnia sa všetkým členom Spoločnosti Stanovy Slovenskej psychologickej spoločnosti pri SAV.

Termín: január 1979

Zodpovedá: vedecký taj. SPS

2. Uskutoční sa šesť zasadnutí Ústredného výboru SPS vo vopred stanovených termínoch, pričom jedno zasadnutie /pravdepodobne májové/ bude spoločné s Hlavným výborom Československej psychologickej spoločnosti pri ČSAV. Predsedníctvo SPS sa bude schádzať raz za mesiac.

Termín: priebežne

Zodpovedá: predseda SPS

3. Pripraví sa stretnutie zástupcov Spoločnosti s predstaviteľmi najvyšších orgánov KSS za účelom informovania o najvýznamnejších výsledkoch, úlohách a problémoch rozvoja psychológie na Slovensku.

Termín: I. kvartál 1979

Zabezpečia: D. Kováč,

J. Greisinger

V. Černý

4. Spoločnosť podá návrh Zväzu slovenských novinárov na usporiadanie tlačovej besedy o súčasnom stave a perspektí-

vach ďalšej odbornej psychologickej práce u nás.

Termín: II. kvartál 1979

Zabezpečí: vedecký taj. SPS

5. Uskutoční sa medzinárodná konferencia expertov zo socialistických krajín o teoreticko-metodologických problémoch psychodiagnostiky, a to v spolupráci s n.p. Psychodiagnostické a didaktické testy, ktorý konferenciu po materiálnej a organizačnej stránke zabezpečí.

Termín: IV. kvartál 1979

Zabezpečí: V. Černý,

J. Müllner

6. Spoločnosť bude spoluusporiadateľom interdisciplinárnej konferencie usporiadanej Slovenskou akadémiou vied a Zväzom slovenských žien, pri príležitosti Medzinárodného roku dieťaťa.

Termín: máj 1979

Zodpovedý: predseda SPS

7. V spolupráci s Hlavným výborom ČSPS sa ustanoví osobitná komisia oboch spoločností, ktorá začne pracovať na návrhu zákona o poskytovaní psychologických služieb u nás.

Termín: II. kvartál 1979 -

II. kvartál 1980

Zabezpečí: predseda SPS

8. Kreujú, resp. ustanovia sa komisie Spoločnosti, a to Komisia pre otázky psychologickej profesie, Komisia pre psychologickú terminológiu, Komisia pre informatiku a propagáciu v psychológii, a vypracuje sa plán ich činnosti.

Termín: I. kvartál 1979

Zodpovedá: predseda SPS

9. Prehodnotí sa štruktúra existujúcich sekcií Spoločnosti; pripraví sa ich odborné podujatia na úrovni seminárov v spolupráci s väčšími psychologickými pracovníkmi, na ktorých sa zvolí nové vedenie sekcií s náležitým zastúpením mladších pracovníkov a žien.

Termín: III. - IV. kv. 1979

Zodpovední: podpredsedovia

SPS a

vedúci sekcií SPS

10. V sídlach oblastných skupín SPS sa uskutočnia v spolupráci s ÚV SPS príležitostné odborné podujatia tak, aby sa kvartále realizovalo jedno takéto zasadnutie; vyžaduje sa, aby sa bratislavská skupina zaoberala otázkami účinnej pomoci hlavnému mestu SSR.

Termín: I. - IV. kv. 1979

Zabezpečia: vedúci oblastných skupín SPS,

koordinuje - ved. taj. SPS

11. Ústredný výbor SPS bude dôsledne dbať na to, aby časopis "Psychológ v Československu" vychádzal pravidelne a aby sa v zmysle rámcových úloh Spoločnosti postupne zmenila jeho náplň i poslanie.

Termín: stály

Zabezpečuje: T. Pardel,

J. Koščo

12. Preskúma sa možnosť ustanovenia cien, ktoré by sa každoročne udeľovali za vedecky najprínosnejšiu prácu a za spoločensky najpriebornejší príspevok v spolupráci s KOVS a Slovenským literárnym fondom.

Termín: II. kvartál 1979

Zabezpečí: Predsedníctvo SPS
a vedúci komisie pre informatiku

13. Ústredný výbor Slovenskej psychologickéj spoločnosti pri SAV bude sústavne úzko spolupracovať s Hlavným výborom Československej psychologickéj spoločnosti pri ČSAV a bude sa zodpovedne podieľať na plnení úloh celoštátneho dosahu a medzinárodnej kooperácie.

Termín: stály

Zodpovedá: Ústredný výbor
SPS

NÁVRH KONCEPCIE PSYCHOLÓGIE PRÁCE A ŠTATÚT PSYCHOLÓGA PRÁCE

Ing. Ivan Markovič

predseda výboru sekcie psychológie práce

A/ ÚVOD:

Význam a postavenie psychológa práce v podmienkach našej ekonomiky:

Budovanie rozvinutého socializmu nie je len prostým procesom rastu, rozmnožovania a zlepšovania toho, čo sa v predchádzajúcom období vytvorilo. Ide najmä o riešenie kvalitatívne nových úloh vo všetkých oblastiach života, a to o riešenie v plnej zhode s vedeckotechnickým rozvojom a spoločensko-ideovými zámermi našej spoločnosti vymedzenými politikou Komunistickej strany Československa. Úlohy psychológie v tomto smere vymedzuje dokument schválený Ideologickou komisiou ÚV KSČ z roku 1966 pod názvom "Naliehavé úlohy československej psychológie". Podľa tohto dokumentu vznik a rozvoj socialistického spoločenského zriadenia je nemysliteľný bez plánovitého a všestranného rozvoja a využívania nielen tých vied, ktoré bezprostredne pomáhajú pri pretváraní prírody v prospech človeka a spoločnosti, ale aj tých vied, ktoré sa zaoberajú spoločenským dianím a priamo človekom. V súčasnom období zvyšuje význam týchto vied stále zložitejšia organizácia a riadenie spoločnosti, stúpajúce nároky na ľudského činiteľa, ako o tom svedčí aj stále väčší záujem spoločnosti o využívanie poznatkov vedeckej psychológie, ktoré sú nepostrádateľným nástrojom poznania, riadenia a plánovitého

15 LET PSYCHOLOGICKÉ LABORATOŘE ČSAV V BRNĚ

Vilém Chmelař, Olga Kolaříková, Josef Viewegh

Období prvních patnácti let existence vědeckého pracoviště málokdy postačuje k definitivnímu vyhranění jeho profilu, případně k vytvoření určité tradice spjaté s ním v povědomí příslušníků dotyčného oboru. Ale v každém případě je to období práce jen dosti dlouhé a poskytující te-
dy důvody k zpětnému pohledu na dosavadní úsek cesty, k re-
kapitulaci i jistému bilancování jeho průběhu, úspěchů
i obtíží a k zamyšlení nad směrem, kterým by se mohlo a mě-
lo jít v budoucnu. Právě v tomto smyslu je nynější rok 1978
časovým mezníkem pro Psychologickou laboratoř ČSAV v Brně.

Historie tohoto pracoviště začíná rokem 1963, kdy
usnesením prezidia ČSAV bylo zřízeno ke dni 1.května v Br-
ně oddělení vývojové psychologie jako detašovaná součást
Pedagogického ústavu J.A.Komenského ČSAV v Praze. Oddělení
mělo externího vedoucího, jímž byl prof.dr.V.Chmelař, DrSc.,
a čtyři odborné pracovníky. Pracovní náplní oddělení bylo
v tomto prvním období zejména longitudinální sledování psy-
chického vývoje vzorku 500 dětí, které probíhalo v Brně za
spolupráce psychologů s lékaři a sociálními pracovníci
již od roku 1961. Jednotliví pracovníci oddělení se orien-
tovali kromě toho i na dílčí problematiku jiného rázu. Po
čtyřech letech došlo k organizační změně; když byl dnem
1.dubna 1967 zřízen Psychologický ústav ČSAV v Praze, sta-
lo se dosavadní brněnské oddělení jeho součástí jako tzv.
pobočné pracoviště se samostatným statutem. V průběhu tří
následujících let přibyli čtyři pracovníci interní a pět
externích. Pracovní program byl v té době orientován již
nejen k problematice vývojové psychologie /zejména pokračo-
váním v longitudinálním výzkumu zmíněného vzorku, ale i se
zřetelům k problematice dvojčat apod./, ale také k otázkám

motivační struktury osobnosti, poruchové duševní činnosti a pozornostních procesů; současně se však stále zvyrazňovala rámcová orientace celého pracoviště k problematice osobnosti. Další organizační forma, trvající až dodnes, započala 1. ledna 1970; výnosem prezidia ČSAV byla zřízena k tomuto dni v Brně Psychologická laboratoř se statutem samostatného pracoviště. Jejím vedoucím byl stále /až do konce roku 1975/ prof. Chmelař. V tomto období vzrostl počet interních pracovníků, externích ubylo. Pracovní program probíhal vcelku v započatých směrech; soustřeďoval se k problematice osobnosti sledované se zřetelem ke struktuře, vývoji, tvořivé činnosti a k rozdílům poruchové a neporuchové psychické činnosti. Pokračovala také práce v okruhu problematiky aktivní optické a akustické pozornosti. Byl vypracován dosti rozsáhlý - i když ne úplný - heslář výkladového psychologického slovníku, zahrnující celou oblast psychologických věd a jejich pomocných oborů; pro většinu jeho hesel byly vypracovány cizojazyčné ekvivalenty v angličtině, ruštině, francouzštině a němčině. Od 1. ledna 1976 je vedoucím Psychologické laboratoře doc. dr. K. Hozman, CSc.; Laboratoř má nyní 3 samostatné vědecké pracovníky, 1 vědeckého pracovníka, 1 pracovníka vědecko-technického a další pracovníky odborné a technicko-administrativní; dále jsou obsazena 2 místa pracovníky ve studijním pobytu. Pracovním programem je stále řešení problematiky osobnosti, a to z aspektu její strukturovanosti, vývoje a tvořivé činnosti; dalším úkolem, kterým se pracoviště zabývá od roku 1976, je analýza a kritika západních psychologických teorií.

Od svého založení v roce 1963 je Psychologická laboratoř včleněna po stránce organizační, hospodářské i personální do rámce brněnských Sdružených pracovišť ČSAV; o její materiální vybavení a personální záležitosti pečuje po všechna dosavadní léta hospodářsko-administrativní útvar těchto pracovišť.

Bezprostředně po svém zřízení nemělo brněnské psychologické pracoviště ČSAV žádné vlastní pracovní místnosti. V prvních letech své existence bylo "v podnájmu" v Dětské psychologické poradně na Běhounské ulici, kde mu byla propůjčena jedna místnost. Koncem dubna 1967 došlo k přestěhování do budovy bývalého starobrněnského kláštera na Mendlově náměstí, ve které již tehdy byla a stále jsou umístěna různá pracoviště ČSAV. Zde psychologové zaujímali zpočátku jednu místnost v přízemí, k níž v roce 1968 přibyla místnost druhá. Od počátku roku 1970 byla Psychologická laboratoř umístěna již ve druhém poschodí ve čtyřech místnostech a v průběhu roku 1971 se přestěhovala v témže poschodí do komplexu místností, které jí byly definitivně přiděleny dislokační komisí Sdružených pracovišť ČSAV. Tento komplex svou prostorovou rozlohou zcela vyhovuje dosavadnímu počtu pracovníků Psychologické laboratoře.

Nynější vybavení pracoviště - od základního zařízení pracovních místností až po předměty sloužící odbornému provozu a výzkumné činnosti - je uspokojivé. Knihovna Psychologické laboratoře /3 028 svazků/ obsahuje vedle odborné psychologické literatury také publikace z oblasti politiky, sociologie, lékařských věd, statistiky, uměnověd, filozofie a populárněvědné problematiky.

Ze stručné historie Psychologické laboratoře je patrné, že toto akademické pracoviště prodělalo v prvních patnácti letech své existence několik organizačních a strukturních změn, které se nutně odrazily také v jeho pracovním a výzkumném zaměření. Zejména od svého úplného osamostatnění /tj. od roku 1970/ se Psychologická laboratoř výrazně diferencovala ve své badatelské orientaci od obou dalších pracovišť základního výzkumu v psychologii, od Psychologického ústavu ČSAV v Praze a od Ústavu experimentálnej psychológie SAV v Bratislavě. Jejich tématicko-výzkumné okruhy doplnila o další významný aspekt současného psychologického výzkumu, totiž o problematiku osobnosti.

Volbu výzkumné tematiky a pracovní orientace Psychologické laboratoře určovaly především a/ aktuální požadavky naší společnosti /zejména nutnost vědecky fundovaného poznání osobnosti socialistického člověka jako předpokladu jeho systematické výchovy a optimálního sociálního a pracovního začlenění, b/ nutnost profilovat výzkumná pracoviště v ČSAV tak, aby nedocházelo - v rámci jedné disciplíny nebo příbuzných oborů - k duplicitě a překrývání výzkumných úkolů, c/ v neposlední řadě pracovní orientace, odborné zájmy a zkušenosti pracovníků Psychologické laboratoře.

Za jednotící hledisko výzkumné koncepce Psychologické laboratoře byl zvolen **p s y c h o l o g i c k ý v ý z k u m o s o b n o s t i**. Psychologická problematika osobnosti byla zkoumána z aspektu struktury a dynamiky, tvůrčí činnosti, psychického vývoje, vztahů mezi poruchovým a normálním chováním a několika dalších dílčích problémů. Přes relativní samostatnost uvedených výzkumných okruhů směřovala Psychologická laboratoř ve smyslu své koncepce k postupné syntéze dílčích poznatků, ke komplexnímu pohledu na osobnost člověka v podmínkách socialistické společnosti a současně k rozpracování základních metodologických otázek výzkumu osobnosti. Jedním z výsledků této snahy o jistou dílčí syntézu je kolektivní publikace "Problémy psychického vývoje osobnosti" /Academia, Praha 1978/, která obsahuje práce týkající se vývoje osobnosti, srovnání jejích neporuchových a poruchových aspektů a různých speciálních problémů /otázky osobnostních vlastností, vztahů zájmů k extraverci a neuroticismu v osobnostní struktuře, hodnotových aspektů osobnosti a otázek tvořivosti/.

Původní pracovní program Psychologické laboratoře předpokládal účast značného počtu pracovníků na řešení jednotlivých témat. Poněvadž se prozatím nepodařilo realizovat jej v plném rozsahu, dochází v současné době k postupným úpravám původního projektu podle reálných možností pracoviště. Výzkumná pozornost je tedy nyní soustředěna na několik společensky nejdůležitějších témat z okruhu proble-

matiky osobnosti, zejména na otázky struktury osobnosti, vývoje osobnosti a otázky osobnostních aspektů tvořivosti, a to zejména umělecké.

V tematické oblasti struktury osobnosti byla doposud řešena zejména problematika zájmové struktury, dále otázky vztahu mezi motivační a temperamentovou strukturou osobnosti a problém osobnostních vlastností. Byla shledána relativita rozdílů mezi tzv. maskulinními a femininními zájmy a formulována hypotéza vzájemného překrývání charakteristik zájmových preferencí určovaných pohlavím a těch charakteristik, které souvisejí se studijně profesionální orientovaností /u mladých lidí/. Na základě původní metodiky zájmového inventáře a s použitím korelačních technik byly nalezeny trsy vazeb zájmových preferencí, které vykazovaly značnou shodu s klasickými teoriemi hodnotových zaměření osobnosti. Shledalo se také, že zájmy nejsou v osobnostní struktuře příliš závislé ani na extraverci, ani na neuroticismu, že však přitom jejich závislost na extraverci je výraznější než závislost na neuroticismu. Další výsledky, týkající se zájmové struktury, byly získány u skupin charakterizovaných jednak pohlavím, jednak extrémními pozicemi na škále extraverce a na škále neuroticismu. V posledních letech problematika struktury osobnosti je řešena také se zřetelem k otázkám osobnostních vlastností. Bylo navrženo využití klasického faktorového modelu pro studium interní struktury jednotlivé osobnostní vlastnosti a bylo vypracováno nové pojetí jednak bipolarity osobnostních vlastností, jednak osobnostních vlastností jako parciálních transsituačních konzistencí chování. Pracuje se na výzkumné konfrontaci tzv. nedefinovaných a definovaných osobnostních vlastností.

Z osobnostního aspektu byl v koncepci pojat také problém tvořivosti /zejména kreativity v oblasti umělecké literatury/. Právě analýza umělecké tvůrčí činnosti dovoluje zkoumat kreativitu nikoli zúženě ve smyslu logicko-myšlenkových operací, nýbrž v širokých osobnostních souvislostech

postojů, motivace, emocionálních prožitků a hodnotové orientace. Uvedený komplexní přístup vychází z pojetí kreativity jako univerzální, osobnostně a společensky podmíněné lidské aktivity a implikuje mimo jiné i nutnost mezioborové spolupráce ve výzkumu tohoto složitého fenoménu. V souvislosti s touto koncepcí byl výzkum zaměřen na osobnostní předpoklady umělecké tvůrčí činnosti. Byla např. ověřována nosnost komparační analýzy "života a díla" tvůrčí osobnosti a věnována pozornost zejména metodologickým otázkám využití osobních dokumentů tvůrce v psychologickém výzkumu umělecké tvořivosti. Aplikace metodiky komparační analýzy na literární materiál a osobní dokumenty konkrétní tvůrčí osobnosti /se suicidálními tendencemi/ umožnila vyvodit některé obecné zákonitosti tvůrčího procesu /zejména mechanismu tvůrčí objektivace/ a vypracovat psychologickou koncepci suicidálního vývoje. V posledních letech byla výzkumná pozornost soustředěna na psychologické otázky hodnot a hodnocení /ve vztahu k tvůrčímu procesu/ a na teoretické a experimentální zkoumání vztahu mezi fantazií a vlastnostmi osobnosti.

V okruhu výzkumu psychického vývoje je longitudinálně sledován vybraný vzorek brněnské populace /500 dětí/; projekt zahrnuje období od narození až do 18 let věku. Cílem výzkumu, zahájeného už v roce 1961, bylo získání poznatků o vývoji jednotlivých psychických funkcí ve vztahu k různým životním podmínkám zkoumaných osob. Výzkum byl od začátku koncipován interdisciplinárně /v úzké návaznosti na pediatrii, antropologicky a sociologicky zaměřený výzkum zdravotního stavu a životních podmínek, jak jej provádí Výzkumný ústav pediatrický a Katedra sociálního lékařství lékařské fakulty UJEP v Brně/. Z dosavadní zpracované části materiálu byly vyvozeny některé závěry o vývojové dynamice a trendech vývoje jednotlivých psychických schopností. Byla zjištěna frekvence devíti vývojových trendů ve věkovém období 4-6-8 roků ve dvou výkonových oblastech: intelektové a zobrazovací schopnosti. Osobnostní a sociálně psychologické hledisko

se prosadilo zejména ve zkoumání vztahu mezi vývojem osobnosti a některými determinantami životního prostředí /hlavně rodinného/. Byla např. prokázána korelace mezi úrovní rodinného prostředí a sociální adaptace dětí v předškolním a mladším školním věku. Dále byly studovány zvláštnosti citových vztahů dětí k členům rodiny /zjištěné výsledky byly porovnávány s výsledky obdobného výzkumu polských dětí/. V oblasti výzkumu zobrazovacích schopností se dospělo k identifikaci schémat, jichž používají 4 - 12 leté děti při zobrazování lidské postavy; tato schémata byla konfrontována se somatotypem dětí.

V oblasti problematiky vztahu poruchové a normální psychické činnosti byly rozpracovány některé teoretické otázky normality, byl studován vliv kulturně civilizačních faktorů na osobnost dítěte, zejména analyzováno působení některých poruchových činitelů v rodinném a školním prostředí na somatopsychický a psychosociální vývoj osobnosti dítěte a adolescenta. Na základě analýzy kreseb dětí normálních, neurotických, epileptických a psychopatických byly stanoveny diagnosticko-diferenční znaky těchto kreseb. Výzkum se současně orientoval na dětskou kresbu lidské postavy se zřetelem k normálnímu a abnormálnímu vývoji. Uvedené výzkumy vedly k vytvoření některých nových metodik, popř. k modifikaci metodik už zavedených.

Z další tematiky řešené v Psychologické laboratoři byl významný experimentální výzkum časového průběhu trvání kontinuitní optické a akustické pozornosti. Bylo zjištěno, že kvantitativní charakteristiky průběhu trvání aktivní pozornosti jsou vysoce interindividuálně variabilní, že závisí na druhu podnětů, věku, pohlaví aj., že výskyt chyb má náhodný charakter a že průběh aktivní pozornosti lze vystihnout modelem, který ji nahlíží jako stacionární markovský proces /tento model je adekvátnější než deterministický periodický model/. V novějším období byl studován vztah vegetativní aktivity a EEG k aktivní akustické pozornosti.

Od začátku 6.pětiletky, t.j. od roku 1976, je Psychologická laboratoř pracovištěm, na němž se soustřeďuje řešení dílčího úkolu "Osobnost socialistického člověka z hlediska strukturace jeho vlastností a jeho činnosti"; /odpovědný řešitel doc.dr.K.Hozman, CSc./. V rámci tohoto úkolu se řeší přímo v Psychologické laboratoři témata "Filozoficko-teoretické aspekty osobnosti socialistického člověka z hlediska strukturace jeho vlastností a jeho činnosti" /doc.dr.K.Hozman, CSc./, "Struktura temperamentových a sociálních vlastností osobnosti" /dr.O.Kolaříková, CSc./ a "Fantazijní a osobnostní determinanty umělecké tvůrčí činnosti" /dr.J.Viewegh, CSc./; tři další témata uvedeného dílčího úkolu řeší pracovníci z jiných psychologických pracovišť. Jako součást jiného dílčího úkolu "Psychologické problémy výchovy a péče o zdraví socialistického člověka" se zpracovává v Psychologické laboratoři také téma "Zájmy, postoje a hodnotová orientace adolescentní mládeže" /dr.J.Hudeček, CSc./. Na úkolu "Longitudinální sledování psychického vývoje dětí a dospívajících" pracuje tým řešitelů, orientovaných nyní k osobnostním aspektům této problematiky. Téma "osobnost" se promítá i do řešení dalších dílčích úkolů.

Pracovníci Psychologické laboratoře publikovali v uplynulém patnáctiletém období několik knižních monografií a celkem 240 původních studií, článků a dalších prací /včetně řady skript a populárněvědních publikací/. Od roku 1970 vychází interní periodikum pracoviště "Zprávy Psychologické laboratoře ČSAV" /6 x ročně/, ve kterém jsou uveřejňovány výskumné výsledky pracovníků. "Zprávy" mají značný počet odběratelů z řad vědeckých institucí a dalších odborných zájemců.

Psychologická laboratoř úzce spolupracuje s ostatními vědeckovýzkumnými pracovišti, zejména s Psychologickým ústavem ČSAV v Praze, Katedrou psychologie filozofické fakulty UJEP v Brně, Ústavem pro filozofii a sociologii ČSAV v Pra-

ze a dalšími. Po řadu let se pracovníci Psychologické laboratoře podílejí také na řešení koncepčně výzkumných, expertízních, ideověvýchovných, redakčních, organizačních a popularizačních úkolů naší vědy /např. prací na vědeckém kongresu pedagogiky a psychologie ČSAV a v ediční komisi tohoto kolegia, v orgánech Československé psychologické společnosti při ČSAV, v redakční radě Čs. psychologie, Psychologie a patopsychologie dítěte a Psychologa v Československu, expertízními zprávami pro stranické orgány, lektorskou činností pro Ústav pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků v Brně, v Socialistické akademii apod./.

- Mezinárodní spolupráce se pracovníci Psychologické laboratoře účastnili prostřednictvím zahraničních kontaktů koordinátorů řešených úkolů státního plánu výzkumu, popř. aktivní účastí na několika mezinárodních vědeckých kongresech a konferencích.

Je patrné, že Psychologická laboratoř ČSAV v Brně v prvních patnácti letech své existence především hledala a nalézala svůj badatelský profil. Nyní je výrazně orientována na řešení problematiky osobnosti, k níž přistupuje s uplatněním několika sice diferencovaných, ale přitom navzájem propojených aspektů. Dochází tedy ke koncentraci jejího dosavadního pracovního programu a k integraci řešených témat, přičemž se stále více zvýrazňují hlediska týmové spolupráce. Výzkumné úsilí celého pracoviště tím nabývá na koncepčnosti a staví se plně do služeb těch cílů, které si klade v současné době naše socialistická společnost.

K päťdesiatke PhDr. Damiána Kováča, DrSc.

Rozvoj experimentálnej psychológie na Slovensku je nerozlučne spätý s menom nášho jubilanta. Ide tu o široký rozsah činností, počnúc manuálnymi prácami v r.1953 pri budovaní prvého laboratória v psychologickom oddelení Filozofického ústavu SAV, cez prebudovanie pracoviska na ústav v r.1963, výskumnú prácu o interfunkčných závislostiach vnímania /za ktorú obdržal v r.1969 ako prvý slovenský psychológ hodnosť doktora psychologických vied/, až po súčasné teoretické zovšeobecnenia, týkajúce sa všeobecnej psychologickéj teórie a metodológie /najmä pokiaľ ide o poznávacie procesy a ich regulačnú funkciu/.

Ak by sme chceli získať úplnejší prehľad o jeho výskumnej činnosti, museli by sme uviesť práce o štruktúre reči detí predškolského veku, historický prehľad o psychológii na Slovensku v r.1918 - 1948, príspevky k otázkám vývinovej psychológie, pohotovosti koordinovaných reakcií prstov, zrakových ilúziách, laterálnej dominancii, subjektívnej neistote, zrakovom rozlišovaní, viacjazyčnosti, vypracovanie škál na meranie laterálnej preferencie, príspevky k psychológii osobnosti a o princípe psychickej regulácie. Z uvedených oblastí publikoval vyše 180 pôvodných prác.

Popri vlastnej výskumnej činnosti sa však aj veľmi ochotne venoval vysokoškolskej príprave psychológov /prednáškami, ale najmä vedením diplomových prác/ a výchove vedenských pracovníkov /ako škólitel' a oponent mnohých kandidátskych a niekoľkých doktorských prác/. Prispel tým k vzniku viacerých desiatok experimentálnych prác z rôznych oblastí psychológie.

Svojím dôrazom na kvalitnú teoretickú a metodickú prípravu výskumu, adekvátne štatistické spracovanie výsledkov a ich interpretáciu, dôkladnú prípravu rukopisov pre tlač spôsobil, že publikácie pracovníkov ústavu /ktorého riaditeľom je od r.1960/ získali priaznivý ohlas v domácom i zahraničnom meradle.

Medzinárodnú vedeckú spoluprácu považuje za nevyhnutnú súčasť výskumnej práce. Prejavilo sa to v dohodách ústavu o spolupráci s Psychologickým ústavom AV ZSSR a psychologickými pracoviskami v MĽR a BĽR a tiež neformálnou spoluprácou s mnohými ďalšími zahraničnými partnermi. Dôkazom toho sú aj ním organizované medzinárodné vedecké konferencie v Smoleniciach ako aj jeho aktívna účasť na svetových psychologických kongresoch /Kodaň, Moskva, Washington, Montreal, Paríž, Mníchov/ a medzinárodných poradách psychológov socialistických krajín.

Veľa času venuje organizačnej práci v ústave i mimo neho. Patrí sem napr. funkcia hlavného redaktora medzinárodného časopisu *Studia psychologica*, stranícke funkcie a práca v masovopolitických organizáciách, členstvo vo vedeckých kolégiách a rôznych komisiách, prednášková činnosť v cyklickej príprave pre vedúcich pracovníkov. Od r.1978 zastáva funkciu predsedu Čs. psychologickéj spoločnosti pri ČSAV a predsedu Slovenskej psychologickéj spoločnosti pri SAV.

Za svoju prácu v SAV obdržal Zlatú plaketu Ľ.Štúra za zásluhy v spoločenských vedách a Zlatú pamätnú medailu SAV. Význačnými črtami nášho jubilanta sú ochota pomáhať, bezprostrednosť v sociálnych aktivitách, tímová spolupráca, ako i náročnosť voči sebe i svojim spolupracovníkom.

Do ďalších rokov tvorivej vedeckej práce mu pracovníci ústavu prajú veľa zdravia, priaznivé pracovné ovzdušie a úspešné zvládnutie všetkých problémov na ceste k hlbšiemu poznaniu človeka.

M.Stríženec

K šesťdesiatke docenta PhDr. Jána Hvozdíka, DrSc.

Významného životného jubilea sa v týchto dňoch dožíva doc. PhDr. Ján Hvozdík, DrSc., vedúci Katedry psychológie FF UPJŠ v Košiciach, riaditeľ Krajskej psychologicko-výchovnej kliniky a Strediska pre voľbu povolania v Košiciach, člen kolégia SAV a MŠ pre psychológiu a pedagogiku, člen Vedeckej rady Ministerstva školstva SSR, člen vedeckej rady Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie v Bratislave, člen predsedníctva Čsl. mierového výboru v Prahe, Slovenskej mierovej rady a predseda celoštátnej komisie pre výchovu mládeže k mieru.

Narodil sa 6.10.1918 v Parchovanoch, okr. Trebišov. Študoval na FF UK v Bratislave. Ako stredoškolský profesor pôsobil na gymnáziách v Bardejove, v Dolnom Kubíne a v Michalovciach. Od roku 1953 bol vedúcim katedry pedagogiky a psychológie na Pedagogickej fakulte UK a potom na Vysokej škole pedagogickej v Prešove. V roku 1959 zakladá Psychologickú výchovnú kliniku v Košiciach a v roku 1968 bol poverený zriadením a vedením Katedry psychológie FF UPJŠ v Košiciach.

Uverejnil vyše 70 vedeckých štúdií, dve knižné monografie, redigoval 4 zborníky, autor a spoluautor dvoch učebných publikácií, spoluautor učebnice pedagogiky, a uverejnil väčší počet popularizačných článkov a predniesol vyše 650 psychologických a pedagogických prednášok.

Je nositeľom štátneho vyznamenania Za vynikajúcu prácu /1969/ a za masovo-politickú prácu a najmä pre prínos v Čsl. mierovom hnutí bola mu udelená Čsl. cena mieru.

Ťažko dnes povedať, ktorú prácu docenta Hvozdíka bude si budúca generácia viacej vážiť. Či práve vymenovanú vedecko-publicistickú alebo organizátorskú-budovateľskú prácu na východnom Slovensku, najmä ako spoluúčastník zakladania vysokého školstva pedagogického smeru na východnom Slovensku a spoluzakladateľ oddelenia sociálnej psychológie Spoločenskovedného ústavu SAV v Košiciach, či jeho aktivitu v psychologickom výskume, ktorá presahuje rámec kraja.

Obdivuhodná je aktivita jubilanta a zaslúži si uznanie i úctu. Je príkladom nezlomnej energie, nesmiernej pracovitosti a často i maximálneho vypätia síl na toľkých frontoch práce a angažovanosti odrazu.

Poslucháčov vie nadchnúť svojím optimizmom, ďalekopozerajúcim pohľadom, vstępuje im presvedčenie o potrebe psychológie, psychológov mobilizuje k prekonávaniu prekážok a ukazuje vzor angažovanosti psychológie a psychológov pri budovaní vyspelej socialistickej spoločnosti.

Ostane však navždy pravdou, že docent Hvozdík pri všetkých aktivitách celý svoj doterajší život venoval výchove mladého pokolenia.

Nášmu jubilantovi želáme veľa zdravia a ďalšie tvorivé úspechy vo vedecko-výskumnej práci a najmä vo výchove novej generácie psychológov na východnom Slovensku.

T.Š.

Zivotné jubileum PhDr. Evy Rybárovej, CSc.

V každodennom tempe moderného života a v neutíchajúcom zaujatí o rozvoj našich pedagogicko-psychologických disciplín si temer ani najbližší spolupracovníci nestihli uvedomiť, že ich kolegyňa PhDr. Eva Rybárová, CSc., stále prekypujúca životným optimizmom a vitalitou, sa tohto roku dožíva významného osobného jubilea - 50 rokov života. Je to čas bilancovania a hodnotenia, ktoré v mene členov Katedry pedagogickej psychológie a v mene svojom robím rád nielen ako jej spolupracovník, ale aj ako človek, ktorý mal možnosť v bezprostrednom osobnom styku sledovať jej odborný vývoj temer tri desaťročia.

Dr. Eva Rybárová, CSc., odborná asistentka Katedry pedagogickej psychológie FF UK v Bratislave, sa narodila 3.10.1928 v Mojmírovciach. Po ukončení vysokoškolského štúdia v roku 1952 sa plne venuje psychológii. Akademický titul PhDr. získala v roku 1953. Vo svojej odbornej, vedeckej a pedagogickej práci sa zameriava na problematiku ontogenetickej psychológie a psychológie mládeže. Celá jej doterajšia vedecká orientácia a produkcia sa vzťahuje na poznávanie duševného života detí a mládeže a má mimoriadny praktický význam pre výchovu. Vo svojej kandidátskej práci /1970/ analyzovala problémy pohybovej rytmicity, ktoré dovtedy v našej literatúre neboli rozpracované.

Ako členka Katedry pedagogickej psychológie FF UK prakticky od jej založenia sa venuje skúmaniu problematiky vzorov a ideálov mládeže. Výskum realizuje nielen z aspektu potrieb teórie, ale aj z aspektu potrieb socialistickej výchovnej praxe. Dôkazom toho je, že sa zameriava pred-

všetkým na výskum učňovskej mládeže.

Dr.E.Rybárová, CSc. je známa svojím veľmi dobrým vzťahom k ľuďom a najmä k mládeži. Je skúsená pedagogička, obľúbená u svojich poslucháčov a kolegov na katedre. Jej prednášky majú vysokú vedeckú, ideovú a metodickú úroveň, čo je podmienené jej jednoznačnou orientáciou na sovietsku literatúru a literatúru psychológov zo socialistických krajín. Je známa svojou politickou angažovanosťou, čo dokazuje i prácou v rozličných spoločenských organizáciách a aj prednáškovou činnosťou na verejnosti.

Jubilujúcej Dr.E.Rybárovej, CSc. želá celá psychologická obec dlhé roky zdravia a ďalších úspechov v jej pedagogickej a vedeckej práci.

Doc.PhDr. Ján Grác, CSc.

..... Prvá medzinárodná letná škola metodologických systémov sa bude konať 6.-17. augusta 1979 v Delft /Holandsko/.
Téma: Systémy modelovania - prihlášky Graduate School of Management Delft, The Netherlands

..... V auguste 1979 v Los Angeles sa bude konať II. medzinárodná konferencia humoru. Bližšie informácie: Harvey Mindess, Antioch-West, 431 South Fairfax, Los Angeles, CA, 900 36

..... 1.-6. júla 1979 sa bude konať v Lime XVII. Interamerický psychologický kongres. Informácie: Gerardo Martín, Department of Psychology, De Paul University, 2323 N. Seminary, Chicago, IL, 606 14

..... V júli 1979 sa bude konať 3. svetová konferencia o nadaných deťoch. Miesto: Jeruzalem, Izrael. Informácie: Henry Collis, Dir., National Assoc. for Gifted Children, 1 South Audley Street, London, England

..... 7.-12. júla 1979 sa bude konať 3. medzinárodné kolokvium školskej psychológie v Yorku. Informácie: ISP Secretariat, 92 S Dawson Ave., Columbus, Ohio, 432 09

..... IX. World Congress of IAEVG - International Association of Educational and Vocational Guidance - sa uskutoční v dňoch 2.-7. septembra 1979 v Königstein/Taunus. Adresa sekretariátu: IX. AIOSP - Weltkongress, Haus der Begegnung, Bischof-Kaller-Strasse 3, D-6240 Königstein/Taunus, BRD-NSR.

..... Medzinárodný seminár "Psychodiagnostika a jej súčasné problémy" sa bude konať v dňoch 10.-13. decembra 1979 v Bratislave. Bližšie informácie na Výbore SPS.

..... 31. októbra - 2. novembra 1979 medzinárodné sympóziu "Wilhelm Wundt - progressives Erbe, Wissenschaftsentwicklung und Gegenwart". Sekretariat: K. Marx-Universität, Leipzig, Sektion Psychologie, "Wundt - Symposium", 703 Leipzig, Tieckstrasse 2 - DDR

..... 2.-6.júla 1978, Cambridge, International Conference on Guidance and the School Curriculum - IAIEVG, NICEC, UNESCO. Sekretariát: National Institute for Careers Education and Counselling /NICEC/, Wolfson College, Bateman Street, Cambridge CB2 1LZ, England

..... V dňoch 1.-5.októbra 1979 v Bratislave sa uskutoční III. československá konferencia o poradenskej orientácii a konzultácii na tému: "Úlohy orientácie a konzultácie v osobnostnom vývine uchádzačov a poslucháčov vysokých škôl" /s medzinárodnou účasťou/. Problémové okruhy rokovania:

- I. Vývin osobnosti vysokoškolákov - teória a modely vzdelávacieho a profesionálneho vývinu vo vzťahu k vysokoškolskému štúdiu a profesiám v socialistickej spoločnosti /zo všetkých troch prúdov stredoškolskej sústavy vzdelávania - gymnázia, stredné odborné školy, stredné odborné učilištia/: 1. v období výchovy a orientácie na vysokoškolské štúdium a povolania; 2. počas štúdia na vysokej škole; 3. po prechode do praxe.
- II. Programy, metódy a organizácia profesionálnej orientácie a konzultácie: 1. v prípravnom období ako súčasť výchovy a orientácie na vysokoškolské štúdium a povolania; 2. teória a prax poradenstva na vysokej škole; 3. pri prechode do praxe a počiatočnej adaptácii.
- III. Príprava odborníkov v poradenskej orientácii a konzultácii pre stredoškolákov a vysokoškolákov.
- IV. Panelová diskusia o súčasnom stave a perspektívach poradenstva pre stredoškolákov a vysokoškolákov v socialistických krajinách.

Sekretariát konferencie:

Psychologický ústav Filozofickej fakulty UK -
Oddelenie psychológie profesionálneho vývinu a poradenstva
Ul.29. augusta 5, 801 00 Bratislava